Масса а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 17 октябрь, 1978 шу. ● № 124 (5944). ● Мах 2 кепиг.

Советски Союза къахьегамхой! Къовсам лоаттабе КПСС ЦК июльски Пленума решенеш вахаре кхоачашъяра, юрта боахам массе оагІорахьареи лерттІеи дегІабоалабара тІехьа! Цунна механизации химизации яра, лаьтташта мелиораци яра темпаш сихъе, производства специализации концентрации дегІайоалае!

(Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дизарга КПСС ЦК даьча ТІахьехамашцара).

Дерригача дунен тІа декаш да кепатеха арадаьннача Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 61 шу дизарга парте даьча ТІахьехамий дешаш.

ЦІей дезделга гаргакхоачаш КПСС Центральни Комитето Советски Союза къахьегамхой тІахьех мехка халкъа боахама деррига доакъош дегІадоаладеча шоай дерригa низаш тІадахийтара, вай Даьхен индустриальни низ дІахо дегІабоалабари чІоагІбари духьа къовсам лоаттабара, производственни низалаш сихагІа болх бе доладалийтара, царех дукхагІа пайда эцара. ТІахьехамаша хьагойт социалистически Даьхен дунен халкъашта юкъера сий лакха лоаттадара вай парте цахаддаш йоакхо елга,

ПАРТЕ ТІАХЬЕХ

социалистически содружества мехкий коммунистически партейн халкъийн барт-цхьоагІон вІаши цхьана леладу гІулакхаши дІахо а чІоагІде из кийча йолга, дунен тІарча болхлой болама, коммунистий цхьоагІо чІоагІъяра тІахьех.

Вай Даьхе Сийлахь-боккхача Октябра цІейна накъайоагІа СССР Конституци тІайийца шу дизар иттлагІча пятилетка заданеш кхоачашъеча хьинаре къахьегарца белгал а даь. Болхлой классо, колхозхоша, интеллигенце тІагІертта къовсам лоаттабу КПСС XXV съезда исторически решенеш толаме кхоачашъяра тІехьа. Цудухьа вІоаргга цар дегашка дийшад парте Центральни Комитета ТІахьехамашцара:

— СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОИ! КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ 1978 ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШ А ТІЕХКХОАЧАШ А ЯРА ТІЕХЬА! КЪАХЬЕГАМА ЭГГАРА ЛАКХАГІА ОВСАРЛЕ, ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТИ БАЛХА ДИКАЛИ ХИЛИЙТА ГІЕРТА! ЯХА ДЕШАШ.

Нохч-ГІалгІайчен дукхагІча промышленни предприятей, гІишлоний коллективаша, колхозхоша, совхозий болхлоша цу тІахьехамо яххача тайпара бу шоай болх. Цунна дола тешал да укх деношка «Грознефть» объединенеи ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» заводеи коллективаша толамаш алсамдахара дерригa низаш, хьинар, говзал тІаяхийта, производства эффективности балха дикали айе, керда коталонаш а яьха Даьхе гІадийнга, аьнна республика промышленноста болхлошка даь кхайкарал.

Республика къахьегамхой творчески низаш алсамдаьхар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева Баку торжестваш йолаши Къилбаседа Кавказа автономни республикай кулгалхоща Грозне къамаьл деши еннача рекомендацешен дс могадаьрашен.

— СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОИ! КПСС XXV СЪЕЗДА ИСТОРИЧЕСКИ РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЯРА ТІЕХЬА КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ, ДЕГІАЕНАЧА СОЦИАЛИЗМА ТОРОНЕХ БИЗЗА ПАИДА ЭЦА ГІЕРТА! яха парте тІахьехам шоай керттера декхар а лерхІаш тІаэц Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша.

Парте шоашта тІадуллаш дола доккха декхар лерхІаш тІаэц советски наха Даьхен индустриальни низ дІахо дегІабоалабаран чІоагІбаран, технически прогресс сихъяра, юрта боахам кхы а лакхагІча лагІа тІа баккхара тІехьа къовсам лоаттабе яхаш беш бола тІахьехам.

Халкъа эша товараш арахецача промышленноста болхлой, гІишлошъераш, транспорта, торговле, общественни кхачан, быта служба, уначцІено лорaяра, халкъа дешара, жилищно-коммунальни учрежденей болхлой, литературан искусстван, культура болхлой тІахьех парте советски наьха хьашташ диззагІа кхоачашдара.

Сийлахь-боккхача Октябра хьалхарча ТІахьехамаш тІа парте Центральни Комитето сийлен хоастами кхайкабу коммунизм хьалъеш доаллача, дерригача дунен тІарча машара тІехьара къовсам лерргІа лелабеча турпалча советски халкъа, болхлой класса, сий долча колхозни ахархошта, советски халкъа интеллигенцена.

Вай халкъа йохаргйоаца цхьоагІо дошо аланаща дІачІоагІъяь я мехка Керттерча Закона тІа — СССР Конституце тІа. Тахан вай доккхаяа деш ях:

— ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ВАЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДАЬХЕН ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪИЙН НАРОДНОСТИЙН ВЕЖАРАШХА ДОЛА ДОТТАГІАЛИ ЛОАРЗАГІА ЯРГИОАЦА ЦХЬОАГІОИ!

— ДАЬКЪАЛА ХИЙЛА СОВЕТСКИ КОНСТИТУЦИ — ДУНЕН ТІА ЭГГАРА ХЬАЛХАРЧА ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ЮКЪАРЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КЕРТТЕРА ЗАКОН!

Советски халкъо яьха ерригa коталонаш, кховзткъе цхьан шера карагІа мел даьнараш хьахиннад хьамсарча ленински Коммунистически парте хьаькъалца кулгал а деш. Цудухьа тахан дег тІара баркал а оалаш вай ях:

— ДАЬКЪАЛА ХИЙЛА СОВЕТСКИ СОЮЗА ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТИ — ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦИ КОТАЛОНЦА ЧАКХЪЯККХА ДЕГАШ УРАОТТАДАЬРИ ВІАШТІЕХЬДАЬККХАРИ, СОВЕТСКИ ОБЩЕСТВА КУЛГАЛДУИ ЛОСТАМ ТЕЛЕИ НИЗ!

Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дизара накъадолхаш вайна дика хов машаре даха а къахьега а вай торо хулийтар Коммунистически парте Центральни Комитетои Советски правительстваи лелаеш а чакхйоахаш а йола ленински арахьара машар беза политика йолга. Из политика хьал а лоацаш вай тахан ях:

— ДАЬКЪАЛА ХИЙЛА СОВЕТСКИ СОЮЗА МАШАР БЕЗА ЛЕНИНСКИ АРАХЬАРА ПОЛИТИКА!

ВАХАРЕ ИЗЗА КХОАЧАШХИИЛА КПСС XXV СЪЕЗДО ОТТАЯЬ МАШАРИ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ ГІУЛАКХАШИ БАХЬАН, ХАЛКЪАШ ПАРГІАТЕИ ШОАИ ЛОІАМАГІЕИ ХИЛАРА БАХЬАН ДІАХО КЪОВСАМ ЛОАТТАБАРА ЙОЛА ПРОГРАММА!

Советски наха дагадар дІакхайкадеш парте Центральни Комитето вежарий моаршал лу социалистически мехкий, социалистически общество хьалъяра наькъа тІа даьннача мехкий, колониальни гІабаш тІеракхайсача, къаман кортамукъален социальни прогресси чІоагІъяра тІехьа къонахчал долаш къовсам лоаттабеча халкъашка, капиталистически мехкий болхлой классага. Тахан вай ях:

— ЧІОАГІЛОЙЛА ВАЙ ХАНАРЧА КЕРТТЕРЧА КХАЬ РЕВОЛЮЦИОННИ НИЗА — ДУНЕН СОЦИАЛИЗМА, ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ПРОЛЕТАРИАТА, КЪАМИЙ-КОРТАМУКЪАЛЕН БОЛАМА ЙОХАРГЙОАЦА НИЗ БОЛА ЦХЬОАГІО!

Воай низех бІубенна а кхоллама хьинарах хьалдиза а долаш кийча да вай хьамсарча парте хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачацде.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА НАКЪАДОЛХАШ

ДЕКХАРАШ кхоачашдергда

ИттлагІча пятилетка кхоалагІа шу толаме чакхдоаккхаш ба Мичурина цІерагІча совхоза хьайбаш леладераш. ХІаналс ийс бетта планал совгІа 117 тонн йолаш, паччахьалкхенна 672 тонн шурен 94 тонн дулхи дІаденнад цар. ДІаденна дулх шера планал совгІа 2 тонн йолаш да.

Хьайбаш леладеча комплекса доалахьа, бетташ 446 етт а болаш, дерригa 1200 бежан да. Зоотехнически боъонаша дІадеххача тайпара хьайбашта Іунал деш хьайоагІа коллектив. Толамаш доахачарна юкъе гІорбаьннарех ба доялкаш Умханова Липа, Эльмурзаева Эльбина, Эльмурзаева Эмма. ХІара Іаттагара юкъера лаьрхІача 2 эзар килограмм гаргга шура яьккхай царех хІаране, ийс бетта планал 1600 килограмм хила езача. Хьайбашта лерттІа Іунал деш ва скотник Алиев Ваха а. Цун Іула юкъе 166 бежан да. Цо кхоабача хІара Іатто ийс бетта юкъера лаьрхІача 1750 килограмм шура еннай.

ТІаккха Іаьсий леладераштa юкъе яхье хьалхалатт Умарова Пади. Цо кхоабача хІара Іасилга дийнахьеи буси 600 — 650 грамм дулх тІакхет план 500 грамм йолча.

Царел совгІа белгалбаха беза кхаь шера план кхоачашъяь бола доялкаш а. Уж ба Дудушева ТІаус, Далиева РабІат, Суганова Калимат. ХІара Іаттагара юкъера лаьрхІача 6550 килограмм шура яьккхай царех хІаране план 6425 йолча. Цунца цхьана, яхье хьалхарча моттиге латт цу юкъа 7227 килограмм шура яьккха доярка коммунист Адуева Тамара. Лакха хьокхамаш гойтар бахьан долаш цар сийна правлене коа хьалъайяьй ЦІе байракх, уж баьхаб сийлен Улга тІа. Царел дукха тІехьабисац кхыбараш а.

Колективах дола дош диза хургдац Къахьегама ЦІеча Байракха орден лелаеча бригадира Цуцаев Ризвана цІи ца яьккхача. Йоккха опыт хиларал совгІа ший балхах дог лазаши дикача кулгалхочун оамалаш йоахкаши ва из. Цудухьа цунца цхьана болх беча наха доккха сий ду цун.

Лоацца аьлча, иштта да тха боахаман коллективан гІулакхаш. ХІаьта дІахо оаха лерхІ тІайийцача социалистически декхарех дІадала дезачул совгІа укх шера Даьхенна кхы а 100 тонн шурен 6 тонн дулхи дІадала. Из да Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 61 шу дизарга даьча КПСС ЦК ТІахьехамашта тха хьайбаш леладераша лу жоп.

М. ИСМАИЛОВ,
Урус-Мартановски района Мачурина цІерагІча совхоза хьайбаш леладеча комплекса начальник.

СВЕКЛАШ ЛЕЛАЕРАШ РАЬЗА БАЦ

РЕПОРТАЖ

Наьсарен боахамий къахьегамхоша башха-дика шекара свеклаш хьалкхеьйй укх шера. Кхо кІира хьалха, цхьадолча боахамашка кхы хьалхагІа а болабеннаб из культура чуэца. Цар балхах лаьца яздаьд хьалха арадийннача газеташ тІа а.

Вайна ховш долча бесса, республика халкъа боахама массе а даькъе болх беча къахьегамхошта юкъе шерра яьржай Сийлахь-боккхача Октябра цІейна дикача толамаща накъабахара йолаьь социалистически яхь. Юрташкара болхлой, колхозхой шоаш шера хьийга къа сихагІен дукхагІа беркат лурглолча тайпарен чу а дерзадаь, цунах хьахиннар Даьхенга дІакхачийта гІерт.

...Делкъийна шийтта сахьат даьнна ха я. Легковой машин дІачуяла халла мара моттиг яц «Назрановский» совхоза центральни хьатта коа. Дехьа, сехьа — дІахьеж-хьежача латт, болх беш мотораш а долаш, йоккхий тралераш, лакхера тІахетта борташ а долаш низ бола грузовикаш. Цхьаяраш свеклаех етта я. Царна юкъе, мукъа льли-льлина моттиг а лехаш, кхест хьалхашка ковш боалла трактор — машинаш йотташ. Іояьржачара свеклай элаш хьалхьокхаш лел из.

Ков дизза коа, дІахо лоаллаха уллача ферма коанаІарашка хьадкхаччалца хьаллатт мерзача овлай элаш. Тахан-тахан дІахьорг ма йий яхаш аргІаш ца а деш, кхай тІара хьаяххьашехь укхаза Іойоассаю свеклаш. ТІаккха укхаза йоадийс дуккхача деношка. Меллай хІанз хьатта свеклаш аьнна хьаттача, тараз увзаш волча Гамурзиев Хаматхана журнал хьахьувкх:

— 1890 тонн я. Уж укхаза латта ши кІира гаргга ха яьннай. Цхьайолча хана ши эзар тоннал дукхагІа а хул. Заводе дІаяхьа гоаелча...

БурокІалхарча отделене долх тхо. Бригада ков дизза латт свеклай элаш. Уж хьанийеш укхаза ханна болх беш волча болхлочунга да учет лелаю тетрадь. 1105 тонн я цу тІа дІаязъяь.

— Царел совгІа юрта йисте гулъяь латт 15 тонн, цига дІайийна хиннарех, — йоах отделене управляюще Добриев Руслана. — Уж йоацаш кхай юкъе кушкаех латт 90 тонн совгІа. — Дика къахьийгад гектарникаша. Масала, Картоев Салмана 1,5 гектара тІара яьккхай 570 центнер свеклаш; Местоева Маржана шийгарча цхьан гектара тІара — 320, Дзортова ШафиІата — 370 центнер яьккхай, хІаьта из чуийца яьннар цхьа гектар мара яц, кхы а ши гектар я цун чуэцаш латташ. Укхаза хьагулъю-кх оаха уж, элаш а еш. Транспорт тоъац...

БурокІалхарча отделене свеклай кхаш долалучча, наькъа йистте латт, шо-шоай кхай юххье, транспорт ярга хьежаш бола болхлой. Цхьабакъда дукхагІбола шофераш хьаттара юхаберза гІерт. КІирандийнахьа ахaнел совгІа машинаш хьаттарча свеклах еттаяр. Тхо юхе а латташ дехар ду совхоза керттерча агронома Газдиев Ахьмадеи хьаттарча болхлочон Грознера венача шоферага:

— Волел, дукхававахарг, кхай тІара йоттал хьай...

— Бензин дац тоъал, — бахьан лех цо.

— Гаьна яц хьона, километр совгІа мара...

— Бензин дац..., — шийдар дувц шофера.

— Цхьаннегара даьккхе а лел цунна бензин, — йоах совхоза директора Зурабов Микаила.

Кхы бахьан ца корадича вахар шофер, кхай тІара машин йига хьавена болхло а тІахоаваь.

Сайрийна пхи сахьат даьннача хана транспортах даьсса дар свеклаш латта ков. Цу дийнахьа шекара заводе дІайихьараш 190 тонн свеклаш яр. 30 автомашинацеи тралерацеи. ХІаьта дІаяхьа хІанз кийча элех латташ 4 эзар тонн совгІа я. Цу даькъе Наьсар-Кертерча отделене 600 тонн совгІа, Пхьилекъонгий-Юрта — 570, Аьлти-Юрта — 1700, БурокІал — 1120 тонн.

Сайрийна, бийса хиннaчул тІехьагІа ший кабинете корaвир тхона района юрта боахама управлене начальник Сагов Султан. Из а хІаьтта цІанхаьчавар боахамашкара. Совхозе тхоашта дайнар аз дІадийцача цо йоах:

— Кхераме хьал да хІанз кхашкеи хьатташкеи эттар. Района боахамашка 12 эзар тонн совгІа хьаьккха элах латташ свеклаш я, транспорт ца тоъаш. Свеклаш хьалкхеяь болхлой чІоагІа раьза бац ишта нийсденнача гІулакха. ХІара дени буси 3 процент эшалу латташ йола свеклаш. Сагова хьахьувкх республика кулгалхошка яхьийта кийчъяь телеграмма. ЦІенхаштта бола бехк ба цу тІа республикански организацей разнарядках совхозашта транспорт лоаттае езача организацешта.

ТІаккха малагІаш я уж организацеш?

«Чечингстройтранс» автотранспортни объединени хІара дийнахьа «Назрановский» совхозера свеклаш дІахьа 35 автомашин ахийта езаш я, хІаьта «Сельхозтехника» объединени — 10 автомашин. КІирандийнахьа, 15-ча октябре, хьалхарча организацера 24 машин енай совхозе, шоллагІча меттера — 6. Уж а цхьацца рейс еш. «40 лет Октября» яхача совхозе шоаш яйта езача ткъаь итт машинах 10 яйтаяр Нохч-ГІалгІай автоуправленера, яйта езача иттнех 6 — «Сельхозтехника» объединене; «Маяк» яхача совхозе яйта езача ткъаь машинах 10 яйтаяр автоуправлене; хІаьта совхоза-техникума кхашка цхьаккха машин а яйтанзар «Сельхозтехникера».

Цу тайппара, республика разнарядках районе хила езача 115 автомашинах 44 мара енаяцар районе. Иштача «сихалца» дІахо боде керда шу хьахилча а йистебаргбац из болх. Дийнахьа а бус а цахаддаш хьаоза еза районера свеклаш. Ха хьежац. Бизза пайда эца беза йолча транспортах а.

З. ДАУРБЕКОВ.

Дика хьийкъай хьажкІаш

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш, шу долалуча хана 38 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуя социалистически декхар тІайийцар тха звенос. Цу хьокхамга кхача атта хургдоацилга ховш бар звеной членаш. Цудухьа эггара хьалха хургболча хьувкъама ма-хулла тешамегІа лард йолла лаьрхІар.

Ялата лаьрхІа хьажкІаш дІаера хьакъоастадаь хинна 200 гектар лаьтта зяба аьхар соахка гурахьа. Хьаьндара хІара гектара тІа 20—30 тонн органически удобренеш тайсар. Іай беррига теркам тІабахийтар техника ма-хулла дикагІа тоаяра, агротехнически гІулакхаш дІайийнача хІамашта дукхагІа дара.

Дега къаьстта бокхa тоам бир тхона тракторашi тІехьатесса инвентари тешаме а ханал дикка хьалха а тоае вІаштІехьдаларо. Лоа дашшаше а тракторaш кхай тІа ара а яьха, макха боаккхаш лоаццача хана дІакъайлар лаьттанца Іайна тІоадал. Оасара баьцаш йохаяра, лаьтта цамцадаккхара цІаькха а макха баьккхар, культиваци йир. Лаьтта итт сантиметрага кхоачаш кІоарга 10—12 градусага кхоачаш дІоахделча дІаде доладир фу, минеральни удобренеш а товсаш.

ТІа а яьнна хьажкІаша шикхо лордилг хийцачул тІехьагІа цІаькха культиваци йир. Цул тІехьагІа тІаяланзар оасара баьцаш.

Ерригa хьажкІаш хий дехкача лаьтташ тІа я тха совхозе. Соахкеи цул хьалхарча шереи санна дийнахьа а бус а къахьега дезанзар хий дехкаш. Лаьтанца эшшача боараме тІоадал йий-ецний а хьежe, цо дІадехарга хьежжа дуллар укх шера хий.

КПСС ЦК июльски Пленума решенеш советски сага вахара хьал дІахо а тоадара тІаерзаль я. Тха звеноцарча болхлой теркам къаьстта чІоагІа тІаззаб «ЦК Пленумо къаьстта белгалдаьккхад, ялат доаккхилга юрта боахаме хьалха санна хІанз а эггара чІоагІагІа хьинар эша гІулакх хилар» яхача дешаша. Цу дешашта жоп луш, тхоай торонашка а хьежа, Пленум хиннaчул тІехьагІа оаха керда социалистически декхар тІайийцар: хІара гектара тІара 45 центнер фуалъяьха хьажкІаш яха. Аьннар кхоачашдергхиларах шеко яц. ХІана аьлча, чуийцача 180 гектарах хІаране тІара юкъера лаьрхІача 52 центнер фуалъяьха хьажкІаш яьннай. Кхы кІезигагІа хургбац йисача 20 гектара тІара чуэцаргбола хьувкъам а.

Со раьза волаш дика вІаштІехьбаьккхаб тха колхозе хьажкІаш чуэцара болх. БархI комбайн я тхан Бакаев Седикеи шин звеной 400 гектара тІара хьажкІаш чуэцаш. Болх ипатовски методагІа бу.

Комбайнерашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха ва Асхабов Мувса, шоллагІча моттиге — Татаев Рукъман. Балха нормаш хадданза тІехкхоачашъеш къахьегарах массехказза ахчан премеш еннай царех хІаранена.

Хьувкъам цІена чуэцара къаьстта теркам тІабохийт болхлоша. Цу гІулакхага хьожаш лаьрххІа комисси я. Цунна юкъе ва шоллагІча звено кулгалхо Бакаев Седики сон шаккхе а. Хьувкъам чуэцача во болх бича могийтаргдоацилга ховш ба болх бераш. Бакъдар аьлча, механизатораш шоаш а ба дика къахьега гІерташ.

Кхай тІара хьатта хьажкІаш тракторни лафетаща дІакхухьаш ба цхьабола механизатораш. Яхьс хьалхара моттиг яккхарах тела вымпел Мичиев Ризванага я хІанз. Цул совгІа дика болх барах лу ахчан премеш а эггара дукхагІа цунна тийннай. Балха нормаш кхоачаш ца еш цхьаь цаІ саг вац хьажкІаш дІакхухьаш лелача механизаторашта юкъе.

ХьажкІаш чуэцара болх лерттІа дІагІоргбацар аьта гІадамаш силос йоллача дІакхухьа механизатораш шоай декхарех лоархІа ца боре а. Цхьайтта саг ва уж. Царна юкъе яьржача яхье хадданза хьалхара моттиг къувсаш ба Исраилов Мовлдии Ибрагимов Ахьмади. Балха нормаш кхоачашйой а, хьокхамашка диллача царга кхача гаьна ба кхыбола механизатораш.

К. ИБРАГИМОВ,
Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза хьажкІаш кхею звеньевой.

«Кулари́нский» совхозе дика хьийкъа свеклаш хьалкхеяьй комсомолка Шабаева Малижас (сурта тІа). Цо довл даьча гектара тІара 500 центнер гаргга мерза овлаш даьннад.

Я. ЦУЕВА сурт.

НОВ. Б. О. ГАЙСАНОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашка физически культураи спортеи органашка болх бaрахи ваьча дийнахьа денз шовзткъе итт шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума **Сийлен грамота** лойла нов. **Гайсанов** Іусмана Башира — Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советерча физически культураи спортеи комитета председатела.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1978 шу, 16 октябрь.

Т. Т. НУГЗАРОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА АРТИСТ ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Советски цирковой искусство дегІайоалаеча доккхий гІулакхаш карагІдувларахи йоккха говзал йолаш хиларахи Нохч-ГІалгІай АССР халкъа артист яха сийлен цІи лойла **Нугзаров** Темирсолта Тамердана, Нохч-ГІалгІай заслуженни артиста, «Нохч-ГІалгІайчен джигиташ» яхача группа художественни кулгалхочоа.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1978 шу, 13 октябрь.

О. Т. НУГЗАРОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ АРТИСТ ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Йоккха говзал хиларахи советски цирковой искусствана пропаганда еча доккха дакъа лацарахи Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни артист яха сийлен цІи лойла **Нугзаров** Олег Татариевича, цирка артиста, «Нохч-ГІалгІайчен джигиташ» яхача группе дакъа лоацачоа.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1978 шу, 13 октябрь.

Б. Н. АРЧАКОВНЕИ, Б. Г. ДЗГОЕВНЕИ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Йоккха говзал йолаш хиларахи советски цирковой искусствана пропаганда еча доккха дакъа лацарахи Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Арчаков** Наруде Берснакъийна, **Дзгоев** Батра Георгиевича — цирка артисташта, «Нохч-ГІалгІайчен джигиташ» яхача группе дакъа лоацаш бараштa.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1978 шу, 13 октябрь.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КРИТИКА А ЙИР, ДЕ ДЕЗАРАШ БЕЛГАЛ А ДАЬХАР

Дукха дар дахчах мебель еча «Терек» яхача объединене Ермоловскерча филиала коммунистий шоай отчетно-хоржамий собране дувца. КарагӀдаьннача толамий критически мах беш, балха хьинача кхоачамбоацараштa критика еш, уж дӀадахара а берригa партийни болх дӀахо белгтала тоабара а наькъаш белгалдоахаш чакхъяьлар из.

Массанена йоккха дегагӀоз йолаш дийцар собране «ХӀара балха денна — дикала Знак» йолаш, «Улув цхьаккха тӀехьавусар воацаш» болх бара тӀехьара социалистически яхь коллективе шерра яьржа хиларах, филиала коммунисташ юкъарча балхаца хьинаре дакъа лоацаш хиларах, дукхача къамех латтача интернациональни коллективо укх шера шийна хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш хиларах. Масала, иттлагӀча пятилетка кхоалагӀа шу доладелча денз филиало планал совгӀа арахийцай 22,5 эзар сома маьха продукци.

Коллективе яьржача социалистически яхье хьалхарча мутӀарашка латт фанера еча цеха коллектив. Цо планал совгӀа арахийцай 87 эзар метр фаттан хьекха шаьръяь мебель еча эша ардакхаш. Цехе массанена хьокхам луш къахьегаш ба коммунисташ Х. Л. Аздамиров, З. И. Шейхина, С-Э. Цуев, М. Исаева, кхыбараш. Шерра баьржаб укхаза хьехамчай болх. Къонабараштa новкъостал деш 40 совгӀа хьехамча ва укхаза. Царна юкъе толашагӀа лоархӀаш ба сменни мастер Х. Аздамиров, слесарь-монтажник И. А. Патаенко, наладчикаш И. Гидиев, А. Алимханов, Л. Новосельцев, З. Берсанукаев, кхыбараш.

Цунца цхьана собране белгалдаьккхар идеологически болх лерттӀа вӀаштӀехьбаьккха ца хилар, цехашта юкъера социалистически яхь ледара лелаеш хилар, арахецача продукце дикал, къахьегама а технологически а дисциплина лоха хилар. Масала, укх шера коллективе 253 протул хиннай, бӀарчча сменаш болх ца беш лаьттай дукхача деношка, 3523 сахьата болх ца беш хиннаб тайп-тайпарча сменашкара болхлой, 98 сага бехк баьб тайп-тайпара харцахьара гӀулакхаш леладар бахьан долаш, 200 саг балхара дӀавахав. Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш а хилар бахьан долаш филиала балха хьокхамаш соахкарчул вогӀа да укх шера.

Къаьстта дукха пачхьалкхен декхар тӀадисад мебела щиташ еча цеха коллективана. Укхаза дукха брак хул, балха культура лакхъяра, кхерамзлен техника Ӏалашъяра кӀезига йоакхо ю. ЛерттӀа болх бара эша хьалаш вӀаштӀехьдаьхадац, дӀа-юха хьовза моттиг йоацаш латт брак йола хӀамаш. Укх шера август бетта 125 сахьата болх ца беш лаьттай дахчан шолхех улгаш ду цех а формалин йоацаш. Цу хана 1200 кубически метр улгаш арахеца йиш яр цу цеха.

— Дукха да цехий балха тӀа кхоачамбоацараш, — аьлар коммуниста бедала склада заведующе С. А. Арсамерзоева. — ЧӀоагӀа нийса я цу къахьхьара критика. Тха цехе а хиннай вагонаш йоассара йоагӀаьчул дукхагӀа ха йолаш моттигаш. Цехо хӀанз лерттӀа вӀаштӀехьдаькхад вагонаш йоассаела. Цхьабакъда складе хӀамаш дӀанийсъяь Ӏояхка моттиг ца тоъар бахьан, долаш кхерамзлен техника бокъонаш телхаяьй. Тхона чӀоагӀа эш кран. Из хилча белгала тоалургбар цеха болх. Тхона эшачун геттара кӀезига йоакхо ю «Терек» объединене кулгалхоша. Кхыметтел тхой болхлошта дахча язде а бокъо яц тха филиале. Цу гӀулакха дукхха ха а йоаеш объединене аха безаш хул болхлой. Цу дешай йоагтӀача тайпара терко еш хиннаяц партийни бюро а.

— 64 инженерно-технически болхлочох 18 мара вац лакхера дешар дийша, берригача мастераштa юкъе цинъ мара вац юкъера технически дешар дийша, — аьлар коммуниста, кадрай отдела начальника П. Х. Элимбаева. — Инженерно-технически балхаш кхоачашдеш бола цхьабола «практикаш», дӀахо дешa тугаш бац. Дукха ба балхашкара дӀабувлаш дӀауха специалисташ. Царна лерттӀа болх бара эша хьалаш Ӏалащдац. Къаьстта эсала латт фусамашца уж Ӏалашбара гӀулакх. Цудухьа специалисташ боацаш я управленера дукха отделаш, геттара кӀезига ба уж цехашка а. Керттерча даькъе из бахьан долаш да филиала балха брак дукха хилар.

Дукха болх чакхбоаккх коллективе халкъа тӀахьожама группа, — белгалдаьккхар цо дӀахо, — каст-каста рейдаш ю арахецача продукце дикалга, бедалах биззагӀа пайда эцарга хьожаш, болх тоабара де дезараш белгалдоахаш. Халахете а дукха моттигаш хул халкъа тӀахьожамхоша белгалдаьха пайдана гӀулакхаш вахаре чакх ца доахаш дусащ. Цу деша дукхагӀа йоакхо е йоагӀа филиала кулгалхоша а партийни бюрос а.

— Партбюрос эсала лелабу кхетама болх, — белгалдаьккхар коммуниста пенсионера Ф. Сапрунова, — кӀезига ю наьха йоакхо, къаьстта дукхача шерашка филиале болх беш а хиннa хӀанз салоӀаш болча ветераний. Пенсионераш бицбеннаб партийни бюрона а филиала кулгалхошта а. Тха вахарга, тхона эшачунга хьажац, кхыметтел Ӏай йоагоча хӀаманца а Ӏалашдац тхо...

Собране къамаьлаш дир ворхӀ саго. Цар белгалдаьккхар дукхача цехашка социалистически яхь форманна лелаеш хилар, цун итогаш дӀайовзийтара гӀулакх ледара латтилга, къахьегама дисциплина телхаеращца боагтӀача тайпара къовсам ца лоаттабелга, партийни бюрос балха дисциплина чӀоагӀъяра цӀенхаштта йоакхо е эзилга.

Иштта собране белгалдаьккхар къоначa болхлошта юкъе дукхабараш юкъера дешар дешанза хилар, цар сайрийнарча школашка дешар дола дукхагӀа бола вӀаштӀехьдаха дезила.

Филиала болх белгалла тоабара, иттлагӀча пятилетка кхоалагӀа шера коллектива декхараш хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара, кердача къахьегама толамашца Октябра цӀей белгалдаккхара а дезараш белгалдоахаш бе собране тӀаийца соцам.

Коммунисташа хержар бюро а XXV районни партийни конференце делегаташ а. Юха а партбюро секретара хержар М. Умиев.

Я. ЦУЕВ.

Дикача къахьегама толамашца накъаенай СССР кердача Конституце шу дузача денна Оздоева Асхьаба Дибас кулгалду Назранерча «Электроинструмент» завода слесарий-сборщикий комсомольско-кагирхой бригада.

СУРТА ТӀА: Оздоева Дабай бригада балха тӀа.

И. ПЛИЕВА сурт.

ВЕЖАРИЙ БОЛЧА

Нохч-ГӀалгӀайчера къахьегамхой Ӏалаьмате хоза хеташ хьоашалгӀа ух социалистически мехкашка. Из гӀулакх дика хьагойт вай республикерча къахьегамхошкара хӀара денна облсовпрофа кхыча мехкашкарча туризма отделе хьаухаш йолча заявленеша.

ХӀанз дахача пӀаьраска дийнахьа вай республикера йоккха группа яхар Венгреи Чехословакеи. Цу туристашта юкъе ба тайп-тайпара профессеш йола нах.

Цу мехкашка доаккхаргдолча шин кӀира Нохч-ГӀалгӀайчера туристаш хьаьший баь тӀаэцаргба Венгрерча Дунайварош, Вышеград, Будапешт, Чехословакерча Праген Готвальди яхача городашнарча къахьегамхоша.

Цул совгӀа, укх деношка Болгаре яха кийчлуш я вай республикерча юрта боахама къахьегамхоех латта йоккха группа.

Я. БУБНЕНКО,
пенсионер.

Тхога язду

ЦӀЕЙ ДИКА БЕЛГАЛДАЬККХАР

Халкъа материальни культурни вахара боарам дикка лакхбе аьнна декхар хьалхашка оттадаьд КПСС XXV съездо. Из декхар кхоачашдеча доагтӀаш дола дакъа лаца декхарийла я потребительски кооперации. Района кхыча организацеша санна, общепита объединене коллективо а шерра социалистически яхь йоаржаяь къахьегаш хьалхашка латта декхараш кхоачашдар духьа.

Къаьстта дика болх бир общепита объединене коллективо укх шера кхоалагӀча квартале. План 105,4 процент кхоачашъяьй. Квартала планал совгӀа хьаяьй 23 эзар сома маьха продукци.

Сона белгалбаха лов тха объединене хьалхалаттараш. Царех цаӀ я «Дружба» яхача кафе шефповар Томова Елизавета Халмурзиевна. Ший производственни задани 105 — 110 процент кхоачашъю цо. Дика болх барах цунна еннай «Советски торговле отличник» яха знак. Ший декхарех дика лоархӀаю раздатчица Коригова Лиза Уматгиреевна. Чубаьхкача нахаца Ӏинмерза я из.

Даа хӀама чам болаш кийчдеш хиларца йовзаш я № 2 йолча столове повар Джамбулатова Марьям Беслановна. Кхача дика кийчбарах баркал йоах цунна «Электроинструмент» завода болхлоша.

Даим ший производственни заданеш кхоачашъю «Весна» яхача шашлычне латтача буфетчика Костоев Башир Магомедовича. Клиенташ хьашташ дизза кхоачашду цо. Болх дика беш хиларца белгалбаьннаб кондитераш Могушкова Лиза, Медова Илиза. Мерза хӀамаш е яхаш бахача наха шоашка ду заказаш ханнахьа кхоачашду цар. Планаш толаме кхоачашъю № 1 йолча «Кулинария» яхача тика коллективо а. Цун болх лерттӀа вӀаштӀехьбаьккхаб заведующе Куркиева Заремас. Кхачан предприятешта эша товараш цахаддаш лоаттаду общепита склада заведующе Муталиев Салмана.

Райпо профсоюзни организаце а, общепита моттигерча комитето а дукха теркам тӀабохийт кхачан предприятей болхлошта юкъе социалистически яхь йоагтӀача тайпара вӀаштӀехьъяккхара, торговле кердача методагӀа еррига коллективага болх байтара. Баьча балха итогаш хӀара бетта ю, массане низ тӀаберзабу укх шера хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара.

А. НАЛЬГИЕВ,
общепита Назрановски объединене директор.

Профсоюзни вахар

ДЕ ДЕЗАР КХЫ А ДУКХАГӀА ДА

Карабулакерча химически реагентий завода территоре тӀа ваьннача хӀара сага теркам тӀаоз хоза, лоархӀаме цифраш тӀа а язъяь кийчдаьча улго. Цунна тӀагӀолла даь да укх тайпара йоазув: «Завода цхьан минута мах». Цу тӀа йоалаяьй итташ тоннашца, бӀаьши эзараши сомашца, кхыча бустамашца лоархӀам беш йола сведенеш. Цар уйла яйт. Уж дуккхазза шаьръяьй партийни, профсоюзни, болхлой коллектива собранешка, уж йийцай докладаш тӀа, беседаш еш.

Эффективности дикали Ӏалаьмате лакха йолаш болх бар, къахьегама овсарле лакхъяр, балха хана хӀара минут кхояр да таханарча дено дӀадехар. Из дика кхетаду карабулакски химикаша. Цар продукци тоъаш ца хилча (хӀаьта из мехкдаьттан газеи скважинашта бурув тохача лоабата маркхала компонента хьисапе пайда эцаш йола лакха эффективни химически реагент ма йий) халонаш нийслу дуккхача доакъой предприятешта.

Уж дешаш дилла а гӀеттадаьд профсоюзни организаце. Цудухьа производства боарам тӀеххьарча шерашка (завод болх бе йолаеннай 1971 шера) шозза гаргга алсамбаьннаб, дикка лакхъеннай къахьегама овсарле, шерагара шерага лохлуш доагӀа арахецача продукцега дӀадодар, шерлу цун ассортимент.

Боккха теркам тӀабохийт профсоюзни организаце социалистически яхь дӀахо дегӀайоалаяра, цун керда формаш балха юкъейоалаяра. Яхье яьннай цехаш, участкаш, технологически сменаш. Цехашка къаьст-къаьстача производственникашта юкъерча яхьа, а «Профессех дикагӀвар» яхача цӀера а условеш оттаяьй. Дика пайда боал хан-ханнахьа балха итогаш еш хиларах) яхьа хьалашка хеижа завкомо итогаш ю сменашта юкъе яьржача яхьа бетта-бетта, цехаштеи участкаштеи юкъерча яхьа — кварталагӀа цкъа), уж шерра дӀайовзийтарах, яхье котбаьннараштa моральни а материальни а поощрени еш хиларах.

Сенах латт из дика эффект?

Эггара хьалха — яхье дакъа лоацача хӀара саго къахьегамца кхетам луш йола школа йоаккхаш хиларах. [illegible]

ХӀаьта безаме къамаьлаш дацар шоллагӀча квартале баьча балха итогаш еча хана контрольно-измерительни приборийн автоматикан (КИП-иА) цехеи механически мастерскойи коллективашка хиннараш. Уж шаккхе а дика болх бераштa юкъе яханзар: хьалхарчун бехказло йоацаш сег балха ца воагӀаш виса цхьа моттиг яр, шоллагӀча коллективе эсала хилар кагирхошца бу хьехама болх.

Социалистически яхьа эггара лакхара форма я коммунистически къахьегама тӀехьара болам. Профсоюзни организаце а дукха болх бу из болам шерра дегӀабоалабара. Коммунистически къахьегама коллектив, коммунистически къахьегама ударник яха цӀераш яхара къовсам лоаттабеш я заводе еррига структурни подразделенеш, цар болхлой коллективаш. Массехк шу да коммунист Рудников Николай керте латта завода котельне коллектив коммунистически къахьегама участок яха цӀи дӀа ца хецаш хьайоагӀа. Заводе болх беш волча 310 сагах 237-нена коммунистически къахьегама ударник яха цӀи еннай.

Кхетаде хала дац, массехк шера тӀагӀертта болх а баь, 1978 шера коммунистически къахьегама участок яха цӀи яьккха энергоучастка коллектив а, цунна кулгалдеш вола завода къаьнагӀча болхлоех цаӀ вола Ковалев Александр Николаевич а гӀадбахара бахьан.

Заводе хьаяьй керттерча цехе бетта-бетта Дикала мах бара дин иштта квартале цкъа еррига заводе Дикала дин чакхдоаха координационни-балха группа. Из духхьал дӀабахача бетта, квартале арахийцача продукце дикалга хьажари гучадаьннар дӀаяздари хинна Ӏац. Укхаза эггара хьалха дувцар да дӀахо болх мишта бе беза, арахецача продукце дикал лакхъяра фу де деза, иштта увттаю цу хьакъехьара хоадам боллаш йола организационно-технически мероприятеш.

Моральни оагӀув йийцача, моттигаш нийслу цхьайолча участкайи сменайи кулгалхой Дикала ден заседанера доагӀаш хьожадаь «совгӀат» — бутт чакхбаллалца участке эггара дикагӀа бӀарг тӀаоттаргболчча хьал а теха доалладе деза брак ярах дола тешал а нийце балхаш. Дика воздействи ю технологически сменай балхах хьахиннараш хӀара денна дӀаяздеш долча Дикала улго а, цкъаза ду тӀа дӀаязду брак ярах дола тешалаш.

1977 — 1978 шерашка юкъейнхьай хьалхалаттача технологе даькъера 18 мероприяти, производственни процессашта механизацин автоматизацин ярах йола 11 предложени, 120 процент кхоачашъяьй къахьегам Ӏилман ларда тӀа вӀаштӀехьбаккхара тӀаерзаяь мероприятеш.

Предприяте керда техника юкъейоалаеча доккха дакъа лоац рационализатораша. Укх шера бархӀ бетта кийчъяьй 18 рационализаторски предложени. ДикагӀа йола предложенеш ераш я: «Ӏанара яьш технически хица болх бе дахар», «ЧӀоагӀа конденсат химически цӀенъяр», «КССБ суспензеш примесех вибрационни цацаех пайда а эцаш цӀенъяр». Цар енна экономически эффект 15 эзар совгӀа сом дар. Шера кхоккха — йиъ-йиъ предложени лу слесара Пшихин Николай Петровича, химреагентий цеха механика Шамардин Виктора, сварщика, завода комсомольски организаце секретара Нуднов Василе, завода специалисташа — керттерча механика Горбаконь Владимир Ивановича, энергетика Иванов Михаил Владимировича, КИП-иА цеха начальника Кузин Владимир Николаевича, дукха кхыбараша.

Производства эффективности балха дикали лакхъяларца дувзаденнача дешай шерарача комплекса юкъмоттиге латт производства структура, цун организаци, управлени дӀахо эргаяьккха тоаяра дешаш.

Цу даькъе а кӀезига балхаш дац завода профсоюзни организаце. Дуккхача хана денз ховш дар бедал хьачуэцача сливной эстакаде заводе хьауха вагонаш йоасса ца еш дукха гоаеш хилар. Цу тайпара практика яр кийча продукци потребителa дӀаяхьийта тӀайоттача мовхьий майда тӀа а. ГӀулакх овлангара хувцаделар эстакадеи грузовой майдеи вӀашагӀа а теха товарно-бедала участок хьа а яь, къона коммунист Гурин Александр цунна керте оттавича.

ХӀара гӀулакх, эггара хьалха, саго леладеш да. Бухсоццаш цун профессиональни кийчонах, цунах доахкача практически моральнии гӀулакхех тийша ба балха толам. Из хӀамаш да заводской профсоюзни организаце предприяте коллектива членашта уж хьаьнала къахьегаш хургболаш кхетам балара беча балха керттера лостам хинна латташ дараш.

Боккха теркам тӀабохийт керда балха баьхкаращца, къаьстта а кагирхошца, беча балха. Заводе балха ухаш бола кагирхой хьаэццашехьа а операторaш В. Н. Меденцева, В. А. Черкасова, аппаратчик В. И. Кацкий, слесарь Н. П. Тишкин, токарь Г. А. Жаркий, тепловоза машинист М. М. Барциев, лаборантка Е. М. Ткачева санна болча йоккха опыт йолча хьехамчашка дӀалу. Цхьанна участке а хилац кагирхой боккхагӀбарий бӀарг тӀабоацаш. Хьехамчий опыто, говзало гӀо ду къоначa болхлошта чехка професси караерзаяра, царна эшаш йола производственни навыкаш Ӏомаяра.

Ший болх вӀаштӀехьбоаккхаш профсоюзни организаце шерра пайда эц кхыча предприятей хьалхалаттача опытах. Дуккха маьхе а дика а хӀамаш хьаийцад химикаша шоаш массехк шу хьалха денз яхь лоаттаеча Волгоградерча спецматериалий завода коллективагара. Каст-каста ухийт карабулакцаша болхлой делегацеш шоай мугӀарерча предприятешкеи объединенешкеи. Иштта хьаэц вай республикерча а районерча а хьалхалаттача предприятей опыт.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра тӀагӀертта беча балхах, предприяте коллектива теркам производства эффективности арахецача продукце дикали дӀахо лакхъяра тӀаберзабара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш а завода администраци а цхьана оарцагӀъяларах доккха беркат даьннад. 1974—1978 шерашка Карабулакерча химически реагентий завода коллективо вӀаштта 18 квартале карара ца йоалийташ лелайир «Союзспецнефтематериал» яхача объединене предприятешта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиги карара-кара тела ЦӀе байракхи, дуккхазза а хилар республика Сийлен улга тӀа, котало яьккхар района предприятешта юкъе даттача яхье а.

Ала йиш йолаш да иттлагӀча пятилетка кхоалагӀча шера план завода коллективо ханал хьалха кхоачашъергья аьнна. Из хьахьокх укх шера нийс бетта баьча балха итогаша. Заводо тӀехкхоачашъяьй продукци арахецарей цунна реализаци ярей, къахьегама овсарле лакхъяра нийс бетта план, планагӀа лаьрхӀа хиннaчул совгӀа лохдаьд продукцега дӀадодар.

Дукха да профсоюзо дакъа а лоацаш къестаде дезаш дола дешаш. Цу хьакъехьа ала деззача тайпара аьлар профсоюзий XVI съезде Л. И. Брежнева: «...Социалистически обществера профсоюзий моттиги лоархӀами белгалбоаккхаш управлене школа, доалдара школа, коммунизма школа я аьннад царех В. И. Ленина. Чакхдаьнна дий-те профсоюзий балха уж лостамаш дегӀаенача социализма хьалашка? А, даьннадац. Цу хьалашка кхы а боккхагӀа хул цар лоархӀам, кхы а шерагӀа хул уж».

Уж дешаш дуккха миллионаш болча коммунизм хьалъерий отряде цаӀ йолча Карабулакерча химически реагентий завода профсоюзни организацена а доагӀаш да. Дьраш дукха да, амма де дезараш кхы а дукхагӀа да.

Н. ПОЛЯКОВ,
КПСС Сунженски райкома промышленно-транспортни отдела заведующи.

ДУККХАБАРЕХ ЦӀАӀ

ВӀалла кхоача а лургдийхьогӀ, аьнна дӀаьхача транспортни лентаца хадданза дӀадкхухь маькха бод чубола формаш. Цу балха кулгалду цхьан саго. Уллув латта яьсса формаш хьа а ийце; нормах боагӀа бод Ӏочу а билле сиха транспортера тӀа оттаю из Ярыжева Хьалимата. Цу балхага даьннача цун говзача кулгаша автомата ритм, йоха ца еш, сиха автомата дӀакӀалъоттайий бедах хьал а йизе форма, сиха маькх йоттача пишкагахьа йодача платформа тӀа дӀаоттаю...

ВорхӀлагӀа шу да Хьалимат МагӀалбикерча маькх еча заводе болх беш йола. Цу хана денз дуккха говзалаш караерзаяьй цо. Маькх еча цеха моллагӀча даькъе дӀа а этта болх бе йиш йолаш я Ярыжева Хьалимат. Цудухьа цун сий ду коллективо.

ЦӀаьхха кхаьчаяц цунга уж тайп-тайпара говзалаш. МоллагӀча а кердача гӀулакха тӀа нийслуча тайпара, юххьанца халонаш а яр балха. Кердача болхлочоа гӀо дир лакха говзал йолча новкъосташа. Бод кийчбара, из дӀанийсбара, прибораш йовза Хьалимата новкъостал дир хӀанз бригадир йолча Волкова Валентинас. Дукха ха ялалехьа шийна тӀадилла гӀулакх дизза чакхдоаккхаш, маькх яра говзал сиха карaерзаеш йолча Хьалиматага дӀалу хӀанзара цун бехктохаме участок.

В. Волковай хьалхленца Хьалимата болх беча бригада социалистически яхь лелаю заводе хьалхалаттача Ф. Чахкиевай бригадаца: Цо новкъостал ду шийна а коллектива дика хьокхамаш даха. 105 — 110 процент кхоачашду цар хӀара дийнахьара балха декхараш.

ХӀанз Октябра цӀей кхы а дикагӀча балха толамашца белгалдаккхара социалистически яхье а баьнна, кхы а хьинарегӀа къахьегаш ба укх деношка МагӀалбикерча маькх еча завода болхлой. Цу яхье хьинаре дакъа лоацаш хьайоагӀа Ярыжева Хьалимат а.

СУРТА ТӀА: Х. Ярыжева.
Б. ЧЕРБИЖЕВА тексти сурти.

ТОАЛУШ БОАГӀА БОЛХ

Пассажираш дӀа-юха кхувлара болх цӀенхаштта тоабара укх тӀеххьарча шера дукха гӀулакхаш ду Нохч-ГӀалгӀай транспортни управленена чуйоагӀача автоколонна -1572 коллективо.

Пассажираш дӀа-хьа бигара нийс бетта план 110,8 процент кхоачаш а еш соахкарча [illegible] 181 процента кхоачашъяь а. Укх шера нийс бетта планал совгӀа дӀа-юха вигав 200 эзар пассажир. Заданел совгӀа лъй 2084 эзар пассажиро-километр. Пассажираш дӀа-юха кхувларга дӀабода мах лохбарах, доагар, смазочни материалаш кхоярах укх шера 60 эзар гаргга сом пайда баьб предприяте коллективо пачхьалкхена.

Пассажираш хьашташ мамогга дикагӀа кхоачашдара автоколонна-1572 автобусаш лел 52 автобусни маршруташка, цу даькъе 32 я городашта юкъера маршруташ, 17 маршрут я Грознена гонахьара юрташка автобусаш лелаш, городерча кхаь маршрутагӀа а лел укхазара автобусаш. Укх шера керда хьа а йийлла автобусаш лела йолаенна Грознера 15 шурий [illegible] Грозный — Бачи-Юрт маршруташка. Иштта керда йийллай [illegible] юкъера кхо маршрут: Уж я Шали — Орджоникидзе, Моздоке гӀола чакх йоала Грозный — Буденовск, Грозный — Баку маршруташ. Укх шера керда хьа а йийлла болх беш я Грозный — Заний-Юрт [illegible] маршрут. Экспресс яхача рейсашка яхьай бархӀ маршрутагӀа лела автобусаш а. Цул совгӀа къахьегаш бараш балха дӀан юха дӀан кхувлаш дукха автобусаш лел заказех болх беш. Водителашта билеташ а доацаш кассашка гӀолла мара пассажираша билеташ эца йиш йоацаш 14 маршрут я. Царех я Грозный — Минводы, Грозный — Баку, кхыяраш. Цу гӀулакхо а дикка [illegible] водителий балха.

Предприяте болх тоабара, [illegible] хьалхашка латта декхараш кхоачашдара автоколонна-1572 кулгалхоша, общественни организацеша чакхдаха балхаш [illegible] белгалдаьхараш. Укх шера 29 декабре [illegible] кхий декхараш тӀаийцад предприятие коллективо. Уж толамца кхоачашдара социалистически яхь тайп-тайпара формаш юкъеххувл укхаза, цӀенхаштта тоадаьд яхьа кулгалделга. Яхье баьнначa водителаша пассажирашта лакха культура йолаш гӀулакх дарах, финансови дисциплина телха ца ярах, хадданза пачхьалкхен плани тӀаийца социалистически декхараши кхоачашдарах 44 водителашта [illegible] белгалдоаккхаш болх беш ба уж. [illegible] 310 водитела. [illegible] ба водителаш Исаков Амади, Ракитянски Иван Прокофийн, Богатырев Салман, Лазарев Борис, Зубайраев Хьусен, Фролов Николай, Хайрбеков Айса, Гайтемиров Ӏиса, Исаков Магади, Бекебулатов Ӏайнди, Чахкиев Ӏаддал-Керим, кхы дукха бараш а. Царех дукхагӀчар СССР керда Конституци тӀаийца шу дузача денга кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча кхаь шера задани.

Предприяте коллектива болх цхьаккха тайпа хьовзам боацаш, халонаш да нийслуш дӀабода ала йиш йолаш дац. Укхаза геттара кӀезига да механизацин автоматизацин яь [illegible] халаш, автошинаш хьовзам болхаш яц. Дукхача хана денз ремонт яцеш [illegible] станочни парк [illegible] Нохч-ГӀалгӀай транспортни управленеца новкъостал [illegible] колоннена.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТӀА: тешама пассажирашта [illegible] йола водителаш І. Гантемиров, М. Исаков, А. Бекбулатов, **И. ПЛИЕВА** сурт.

АЗ ХЬАЛЛОАЦ ДИКА ГІУЛАКХ

Дог раьза хинна тІанйцар оаха Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза дояркаша пятилетка кхоалагІча шера хІара Іаттагара 3000 килограмм шура яккха аьнна даь кхайкарал.

Из тІахьехам хьал а лаьца, дика къахьегаш хьайоагІа тха ферма коллектив укх шера. 9 бетта планагІа 500 тонн шура яккха езаш бар тха дояркаш. Оаха яьккхай 519 тонн; паччахьалкхенга йохка езаш дар тхо 370 тонн, нйс бетта ехкай 421 тонн.

Тха тхоай ферма (Сухотіара № 1 йола шурий-товарни ферма) коллективо нйс бетта 175 тонн шура яккха езаш хиннача 195 тонн яьккхай, хІаьта социалистически декхарашка лаьрхІа хиннар 190 тонн яр. ПланагІа 120 тоннана меттел пачхаьалкхенга ехкай 144 тонн.

Са сай группе 21 етт ба, царех вурийтта бетташ а болаш. ХІара Іатта къаьстта гІулакх де гІерт со. цу тайпара беча балхо дика аьттув боалийт шура дукхагІа яккха.

ДІадаха шу низкъала болх бе безаш хилар коллектива, цу даькъе са а: дезала дукха йоакхо е сэаш хиларах балха тІера ювла езаш хиннай. Аз леладу доахан цу деношка кхыча дояркаша деттар. Юххера а шу чакхдаьлча хІара беттача Іаттагара яьккха шура 2300 килограмм мара хилаизар. Из са дега лоІам беш дацар.

Из гІулакх теркал а даь, хьалхарча деношке а ерригa уйла тІаяхийтар аз сай групперча хІара Іатта продуктивность лакхъяра. Цунга хьежжа хилар итогаш а.

Сай балха практиках цхьацца хІамаш зийнад аз. Цхьайтта шу да со ферме доярка йола. Дуккхаза дайнад доахан хьалха-тІехьа деттар чІоагІа зене долга. Ший ханна ца бетташ бита етт сатем байя хьовз, хьаста безаш хул. Из юхаметтабалца йолча хана ерригa шура Іолургьяц цо.

Кходеш дехк оаха хьайбашта доакъар. Совхозо укх шера 120 тонн йол, 600 тонн сенаж, 1100 тонн силос кийчъьяй. Из планагІа лийрхІачул дукхагІа я. Доакъар кхы а Іалащдеш да.

Сайрийна фега ара а леладаь чудехкачул тІехьагІа моша доакъар лу оаха хьайбашта, хадданза муж мелабу. Цо дикка дукхагІа йоаккхийт шура. Лоацца аьлча, йолаш торонех кхетамца пайда эцаш, хан-ханнахьа лерттІа Іунал деш, распорядок лораеш хилча шура дукхагІа йоаккх.

Инзза кхоачашъе еза етт бахка кийчбара, кхабара бахкаьчул тІехьагІа беттара зооветеринарни бокъонаш. Продуктивность лакха йола, цІеча фух доахан да са группацара дараш. Вай республика дуккхача боахамашка да уж тайпа хьайбаш. Дукха ха йоацаш браковка яь группацара кхо етт дІакъоастабаьб аз. Цар метта духхьашка дахка дикача фух дола кхо шинар хьайийцад. Уж арахьара хьатІадоаладаьдац, аз хьалкхедаь доахан да. Цар оамал, царна фу эш хов сона. Уж довзаш, кара Іомадеш ха дІагІоргьяц. ХІанз дахка дезденнад шинараш.

Шура дукхагІа яккхара новкъостал деча социалистически яхьах ала лов сона. Тха совхозе берригача дояркашта юкъе шерра яхь яьржай пятилетка кхоалагІча шера хьайбай продуктивность лакхъяра. Дика хьокхамаш доах доярка Аушева Марьжана, Евлоева Лизас, кхыбараша. Массава а тхоайла тІера волаш, балха тІа зеденнар дІа-хьа оалаш къахьег оаха.

Социалистически яхь беркате хургйолаш новкъостал ду тхона партийни организаце. ХІара доярка хов ше баь болх. ХІаьта хьалхалаттачун къахьегам совгІат луш белгалбоаккх.

Укх шера аз социалистически декхар тІанйцадар хІара Іаттагара 2000 килограмм шура яккха аьнна, планагІа 1525 килограмм мара йоацача. Нйс бетта хІара Іаттагара яьккха шура 2207 килограмм хилар. Шу чакхдалалехьа 3000 килограммага дІакхоачаергья аз йоаккха шура.

Вай республике хьалхалаттача доярка тІахьехам хьал а лоацаш, халонех бІу ца къожабеш къахьегаргда оаха шура дукхагІа яккхара.

Т. АУШЕВА,
Назрановски района «Маяк» яхача совхоза доярка.

ХЬАЛХАЛАТТАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

КПСС Центральни Комитета июльски Пленума решенеши цу Пленуме новкъоста Леонид Ильич Брежнева яьча докладои кхы а чІоагІагІа къахьега, парте аграрни план кхоачашъеча хьинаре дакъа лаца дог ураоттадаьд колхозийн совхозийн болхлой. Пятилетка кхаь шера план Конституце шу дузача денга кхоачашъярах рапорташ деннад дуккхача боахамий коллективаша. Царех цаІ я Грозненски района Ленина цІерагІа колхоза.

Пятилетка кхаь шера план дукха тІехкхоачашъяьй цун коллективо. Къаьстта дика хьувкъадаьдар ялат. ПланагІа гектара тІара 18,6 центнер даккха доагІача 29 центнер гаргга гурахьа дийна ялат даьккхар. ХІаьта дерригa а чуийцар 11200 тонн ялат дар, планагІа 6800 тонн лийрхІача метте.

Дика хьийкъай хІанз чуэцаш латта хьажкІаш а. ПланагІа гектара тІара 31 центнер хила езача 35 центнер гаргга фуалъяьха хьажкІаш йоал. ЛерттІа вІаштІехьбаьккхаб колхозхоша уж чуэцара болх. 550 гектарах чуийца яьннай 450. Ерригa хьажкІаш фуна лаьрхІа я, гибридни сортах.

Республике эггара дикагІа хьийкъад колхоза генараш. Гектара тІара 18.5 центнер йоал, планагІа 14 центнер хила езача. ЗаданегІа 170 тонни тІанйцача декхарегІа 200 тонни пачхаьалкхенна дІадала дезача, 443 тонн генараш дІаденнад коллективо.

Кхашкара балхаш кхоачашдеча къаьстта дика къахьег механизатораша Дулаев Бексолта, Натаев Ширване, Набоков Михаила, комбайнераша Батилмирзоев Абу-Хьасана, Дрозденко Владимира, Василенко Николая, сеяльщицаша Бессарабова Марияс, Усачова Марияс, Хамбулатова Сазус.

СССР керда Конституце шу дизара сийна йоаржаль хинна социалистически яхь ди тІехьа шерлуш латт колхозхошта юкъе.

Ю. ЮСУПОВ.

КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ

Доккха сий ду коллективе Шелковской района Ленина цІерагІча колхоза доярки «Знак Почета», Къахьегама ЦІеча Байракха ордений кавалера Кулешова Мария Федоровнай.

Шийца уллув болх беча новкъосташца дог цІена, эшача-гІо де нийча, къахьегама тІера йолча цо дукхача шерашка болх беш дика Іомаяьй хьайбашта Іунал дара говзал. Из бахьан долаш доахангара дукха шура яккха карагІ а доал. Цул совгІа цо йоаккха шура шерагара шерага тІакхеташ я.

Ше Іомаяь опыт къонача дояркашта дІалу Мария Федоровнас. Цо болх бе Іомаяь я хІанз ферме дикагІйола доярка Ибрагимова Лида. Духхьашха ферме болх бе а ена, фу де деза ца ховш еха хьувза къона Лида бІаргаяйча аьлар Кулешовас:

— Кхера ма-кхера, болх дІаболабе. Цаховр хатта. Оаха нна дІанхоача новкъостал дергда хьона.

Ше аьннар кхоачашдир сий долча доярка. Цаховр хьехаш, гІулакхаца новкъостал деш балха говзал караерзаяйтар къонача Лидайга. Ший йоккхагІйолча новкъоста санна, карагІдаьнначох кхоачам ца беш оамал я хІанз Лидай а. Из бахьан долаш хІара шера тІакхеташ я цо йоаккха шура. ХІаьта карара шу долалуш хиннача собране цо социалистически декхар тІанйцар соахка яьккха хинначул дукхагІа а йолаш хІара Іаттагара 3600 килограмм шура яккха. Ший дош толамца кхоачашдеш хьайоагІа из. ДІабахача нйс бетта хІара Іаттагара цо яьккха шура 3161 килограмм я. Из толам баккхарца эггара хьалха Лида даькъала йийцар Мария Федоровнас.

Белгалдаккха доагІа, ферма дикагІйолча шин доярка Кулешоваси Ибрагимоваси СССР керда Конституци тІанйца шу дузача дийнахьа — 7 октябре шура яккхара кхаь шера план кхоачашъяь хилар. Цар шиние цу юкъа яьккхай 349 эзар килограмм шура.

Из толам баккхарах колхоза а района а Сийлен улга тІа дІаяэйнр цар цІераш.

* * *

Ленина орден еннача «Шелковский» яхача фуна жа кхедеча заводе болх беш ва жа Іу коммунист Манапов Кудербай. Дукха хІама ца эшаш ткъаь итт шу да бурунни даьгІенашка цо жа доажаду. Дукхача хана денз хьаьнала болх барах доагІа сий даьд цун партеи правительстван. Кудербая еннай Къахьегама ЦІеча Байракхен Октябрьски Революцеи орденаш.

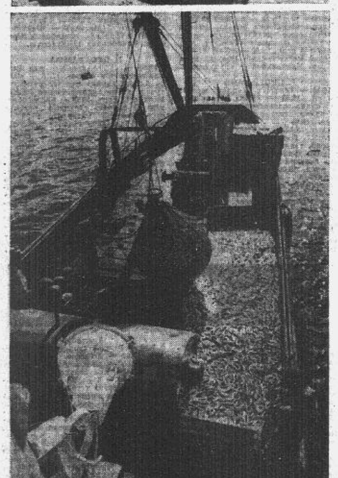
Шийна болх безаш, дика бовзаш, къахьегама тІера ва Манапов.

7 октябрь тІакхоачаш дерригача доакъошка кхоачашъяь яьккхар бригадо кхаь шера план. Иштта, кхаь шера план 145 процент кхоачаш а еш пачхаьалкхенна 18630 килограмм тха дІаденнад цо, хІаьта Іаьхаргаш тІанйцача декхарашка хьежжа кхаь шера 2406 кхебе безача 2692 кхебир.

Е. ФАРНИЕВА.

Советски тайпара миллионер

Культура лакхлуш йоагІаш хиларо дІадех юрта бахача наьха дерригa социальни хьалаш хийцца тоаделга. Цу гІулакха хьокхам луш я Кирова цІерагІа эстонски рыболовецки колхоз-миллионер. Нагахьа санна 1976 шера цо баьккха цІена пайда 11,2 миллион сом хиннабале, укх шера из лакхбеннаб 13 миллион сомага кхоачаш.

Колхозе болх беш ва виъ эзар совгІа саг. Эстонцашца цхьана укхаза бахаш а къахьегаш а ба эрсий, украинцаш, белорусаш, латышаш, финнаш — берригаш а лаьрхІача 20 къаман викалаш. Юкъера лаьрхІача бетта колхозхочоа - чкъаьрий лувцачоа доагІа злапи 400 сом гаргга да.

ЦІенача пайдах 20 процент совгІа дола ахча социально - культурни гІулакхашка дІадохийт укхаза, юхе дисар производство эргаьккха тоаярген шеръярген дІадохийт. Колхоза ший ла низ бола доккха чкъаьрий лувца флот, чкъаьрий лувцара эша хІамаш хьаеш йола ший цех а йолаш. Колхоза чкъаьрий консервай завода продукци дика йовзаш я доазонел арахьа а.

Колхозхой шоай я эггара кердагІйолча медицински аппаратураца кийчъяь йола поликлиника а йолаш медицински центр. Колхоза членашта ерригa молхаш мах боацаш тел. Цу гІулакха боахамо дІаухийта ахча потреблене общественни фондашкара хьадоагІаш да. Колхозхой бераишта лаьрхІа хоза кийчъяь детсадаш, музыкальни школа, кхоъ библиотека я. Колхоза стадион — республике дикагІа ярех цаІ я. Дика болх беш я ательеи парикмахерски йолаш йола колхоза бытовой комбинат. Колхозхоша чІоагІа лоархІаш я укхазара сапаргІата столовеши кафеи.

СУРТАШ ТІА: 1). «Мохни» яхача чкъаьрий лувцача колхоза траулера капитан Рейн Лепп.

2). Кирова цІерагІча колхоза чкъаьрий лувцараш Балтийски форда тІа кильках салакеи яхача чкъаьрий промысле ба.

3) Колхозхоша доккхал деш я Іан ханара беш.

Э. ТАРКПЕА сурташ.
ТАСС фотохроника.

Іилмо—юрта боахама

ЛАЗАРАШТА ЙОЛА ТЕШАМЕ ДУХЬАЛЕ

Алма-Атерча эггара йоккхагІча магистралех цхьаннена юхе пхе гектара тІа дІатаръеннай биологически комбината корпусаш. Цун продукци — дарбаи - профилактически сывороткаш, вакцинаш, диагностически препараташ, хьайбаш инфекционни лазарех лораду пайдане кхыйола биологически средстваш.

Казахстане хІанз болаш ба 35 миллион устагІа, 8 миллион гаргга бежан, милионал дукхагІа говри инкали. Дукха хьайбаш леладу цхьан метте. Масала, специализаци яьча хьайбай боахамашка, 70 — 100 эзар устагІа, 7 — 10 эзар бежан леладу. КІезиг-дукха а инфекце хьув гучаяьлча эпизоотия хилар кхерам ба — дерригача хьайбашта дІадаржа тарлу лазар. Уж ца хилийта хьажа декхарийла ба хьайбаш лазарех лорядара тешамеча средствашца Іалабшаь бола ветеринараш.

Ветеринарни специалисташ Казахстане кийчбу 3 лакхерчеи 18 юкъерчеи дешара заведенешка. Республика хьайбай боахаме болх беш ва 6500 ветеринарни лори 11 эзар фельдшери. Ветеринарни служба болх дика лелараx, дарбан-профилактически мероприятей комплекс хьалхагІе а оттаьча планах дІачакхйоаккхилга вІаштІехьдакнхарах дукха ха я укхаза кхераме лазараш хьайбашта ца хула. хІаьта цхьадараш наггахьа мара гуча а далац. Йолаш я, укх тІеххьарча 5 — 7 шера чухь хьайбашта цхьанна а тайпара инфекционни лазараш ца хула бІарчча районаш а. Из доккха «хІама» карагІдаьннад ала йиш я, алмаатински биологически комбинате кийчъеча препаратий новкъосталца.

...Биологически комбината директора заместителаца Абабков Станиславаца цехашка гІолла чакхдовл тхо. КІайча кафелон Іоакъех яьча йовкъашеи къоагаяьча сийрдача залех йоккхий лаборатореш хеталу. Тамашийна хет дуккха а трубопроводаш, датчикаш йоахка йоккхий реактораш. Да а да из тамашийна хІама — укхаза караерзаю кхераме бактереши вирусаши. Хьайбайн сагеи даим моастагІа хиннача царех хьахул тешаме доттагІийн новкъостийи. Вакцина хьисапе хьайба организме из кхоачайнча, по низ лу моллагІча лазара духьала отта. Кхыйола препараташ (дарбаи сывороткаш) арахец цу сахьате ший моастагІашца — лазар хьедеча микробашцеи вирусашцеи къовса йиш йолаш.

Тхо хиннача цехашка шийна теркам тІаозаш яр гІулакх деш йола йоккха йоаца персонал: деррига хала балхаш машинаша ду — пхьегІаш юл, биопрепараташ Іоюитт, этикеткаш дІатІалетаю. кийча продукци дІахьерчаю. Цхьайолча участкашка болх бер верригa а 2 — 3 специалист мара вац.

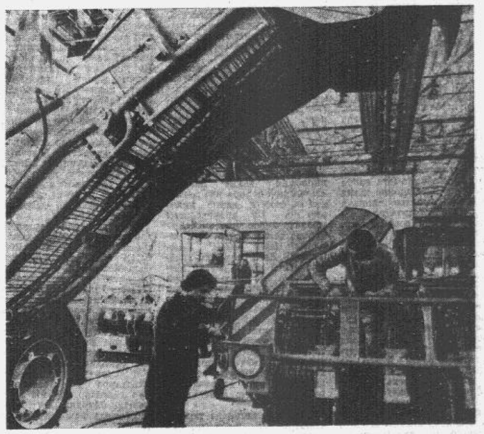
47 шера чухь биопрепараташ хьаяра йоккха опыт Іоаяьй комбината коллективо. Хьалха цхьа этаж йолча доккха доацача цІеношка яр комбинат. Цу хана шера 30 —60 эзар литр хилла кхаь йиъ тайпара сывороткаши вакцинаши мара кийчъяцар цига.

ТІехь - тІехьагІа низ бола яьлар предприяти. Къаьстта совбаьлар цун низ лабораторни методагара яьнна промышленни — реакторни хьисапе препараташ кийчъе йолаелча. Нагахьа санна хьалха цхьан серех йолча препарата боарам 100 литрал тІех хиннабеце, хІаьта реактораш бактериальни культураш хьалкхее баьлча иттазза дукхагІа хьае йолайир уж. Торо хилар автоматика средствасх производстве шерра пайда эца. Цох боала пайда гуш ба. ХІара шера комбинато караерзаю 1 — 2 керда препарат. Цар ассортимент 33 тайпара я хІанз.

Алма-Атински биологий опытах шерра пайда эц мехка уж санна йолча предприятешка.

Николай МАСЛОВ.
АПН.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Чехословаке дика йовзаш я юртбоахама машинаш хьаеш йола предприяти «Агрострой» Цо арахецаш йола продукци дика хиларах хьабийллаб цунна дунен рынкашка бода никъ. Эггара дукхагІа свеклаш, коартол чуэцаш йола комбайнаш, тІехьатувса механизмаш а тІехьа трактораш, ча гулдеш йола агрегаташ, йол хьокха машинаш цунгара ийю СССР-он кхыча социалистически пачхаьалкхенашен.

СУРТА ТІА: Инчинерча «Агрострой» яхача завода кердача производственни цехе свеклаш чуэцаш йола комбайнаш хьаеш латт.

ЧТК-ТАСС сурт.

КАПИТУЛЯНТСКИ НИКЪ ХАРЦАХЬА ЛЕРХІ

КАИР, 13 октябрь. (ТАСС). АРЕ халкъа собране (парламента) тайп-тайпарча политически дынеи теченешнара болча депутаташа чІоагІа критика ю США юкъе а этта Кэмп-Дэвиде Египтаи Израилеи яьча соглашенешта, цхьаккха бахьан доацаш Египет ший къамийн Іарбий юкъарчеи декхарех юхаялари Израилаи США-неи хьалхашка капитуляци яри санна хІама а лерхІ царех.

Дебаташ йолча хана къамаьл деш ший лоІамерча депутата Махмуд аль-Каде белгалдаьккхад Кэмп-Дэвиде кулгаш а яздаь чакхъяьха Египтаи Израилаи юкъера сепаратни соглашенеш Іарбий дуне вІашагІдаккхараи малхбоалехьеи цун дакъа малхбузехьарчох дІакъоастадараи дола Тель-Авива эггара чІоагІагІа дага даьллар кхоачашдар санна хІама хилар. Синайски ахгІайренна демилитаризаци яри йилла ха а йоацаш ООН чрезвычайни низаш цига дІанийсдари фуд аьлча, из да, белгалдаьккхад цо, Израила духьаларча, оккупаци яь Іарбий лаьтташ мукъадахара тІехьарча, Палестина Іарбий халкъа къамий законагІа йола бокъонаш юхаметтаоттаяра тІехьарча къовсама Іарбий юкъара фронт дІаяккхар. хІаьта Гаргарча Малхбоале бокъонца бола нийсхони чІоагІеи машар оттабара гІулакх геттара гаьна тІехьа а доакх, аьнна.

Кэмп-Дэвиде кулгаш яздаь дола документаш, дІахо дийцад М. аль-Каде кхы мел долча Іарбий дуненах Египет дІахоадае гІерташ йола сепаратни соглашени я аьнна мара кхыча тайпара ларxІа йиш йолаш дац яхаш. Аз ях «езац» уж соглашенеш, «дезац» Израилаца дІахо сепаратни переговораш лелаелга, хІана аьлча Іарбий дунен тІара хьал ма-дарра цар хьаца хьокхандаь, ший бокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттабе цун йолаш йола Іалаьмате йоккхий тІема, экономически, политически потенциальни торонаш теркал ца ендаь. Египто уж соглашенеш яьй США Іоткъам тІалатташ хилар бахьан долаш, аз дех из гІулакх къоастадар, вай воай суверенитетагеи Іарбий бокъонашкеи диллача цу гІулакха мишта дІатІадахад вай къоастадар.

М. аль-Каде белгалдаьд Кэмп-Дэвиде яь соглашени могаелга чІоагІдаь йолча халкъа собране лаьрхІача комиссе позици логика йоацаш хилар, цу соглашеней адресагІа йола дуккха принципиальни критически замечанеш тІа йолаш комиссе ше кийчъяь доклад йоллаше а.

Ший лоІамерча цхьаькха депутата Мумтаз Нассара халкъа собране члений теркам тІаэзар Кэмп-Дэвиде кулгаш яздаь долча документий положени Египет Іарбий дуненах дІахада йиш йоаца дакъа хилар, хІаьта Іарбий халкъ — Іарбий къаман дакъеи цун цхьоагІо бахьан долаш къовсам лоаттабери хилар хьахьоккхаш йолча АРЕ конституце статьяшца вІалла нийслуш ца хилара.

Израилца сепаратни барт бара тІадерзадаь правительства лелаедеча гІулакхашта чІоагІагІа критика йир бусалба духовенства цІерагІа депутата Салах абу Исмаила. цо яхачох Іарбийн бусалбеи дунен оагІонгахьара Египтана изоляци хилари цун сий Іодожари кхерам болаш да этта гІулакх.

Египетско - израильски машара соглашеней хьакъехьа цІенхаштта замечанеш а еш къамаьлаш дир депутаташа Шамиль Абаза, Керим аль-Аруси, кхычар.

Укхаза иштта теркал ду Израилца сепаратни машара договор дара хьакъехьара кхаь оагІорахьарча переговорашка дакъа лоацаш хинна египетски делегаци цу переговорашта Вашингтоне йодача хана депутаташа яь критически замечанеш теркал ца еш АРЕ халкъа собранера дискусси чакхъяларга ца хьежаши яха хилар.

КЪАЬНАЧА КРЕПОСТА КЕРДА ВАХАР

Триполе дерригa наькъаш Ас-Сарай аль-Хамра яхача цхьан ханa города фордагахьара а кхыча оагІонашкахьара а хІама тІа ца кхоачийташ хиннача унзарча крепоста тІадолхаш да. XVI бІаьшере испанцаша хьалъяь, ливийски столица цитадель массехказа йохаяьй, юхахьалъяйттай, шеръеннай, фортификационни сооружени хиннача цунах хулаш-хулаш двореций, говрий кхий, кухней, фонтаний, йІовхалгеи шелалгеи диллача дегІа ма-эшшара йолча залий, баьдеча подвалий йоккха конгломерат хиннай. Лаконични а совдараш доацаш а йолча берберий чунга денз хьийзача ампирага кхаччалца йолча зодчески искусства тайп-тайпара дола лостамаш цхьан тардеш йолча цу архитектурни «мезальянса» цецвоаккх тахан цу кресте-музее вена хІара саг.

Ши бІаьшере хьалха хІаман зем болаш хиннача Тулле. Триполерча английски консула йишас, яздаьд, крепоста-дворецa чувоалаш малхарча каша нийслуш санна хеталу аьнна. Цу хана Ас-Сарай аль-Хамра бокъонца лаьрхІача хулаш а лаьттай трипольски нарсараишта кІал а биса, шоаш гаргарча наха ахчанца мукъабахарга а Іазапан лоалаи кІалхьара бахарга а хьежаш чубаьхкача наьха тІеххьара фусам... Амма тахан къаьнача крепосто наха сакъердами знанеши лу. КІорда ца деш, сахьаташ а доахаш леларгва музея йІовхали шелали боарамагІа йолча сатийнача залашка. бІаьшеренийн Ливински лаьтта хьа а хулаш дІайийнача цивилизацейн наькъашка гІолла.

1980 шера укхаза, ливийски столица эггара дукхагІа нах лелача майда тІа, хьалъоттаргья Джамахира кердача музея здани. Цун кхо этаж хьалъергья архитектурага диллача маьхе лоархІаш доацача гІирсий метта. ЮНЕСКО эксперташа оттаьча проекто йиш хулийтаргья музея кердача здане бІаьшеренашка хьахиннача комплекса органически юкъеяха, хІаьта портелела гІулакхаши базар тІа латта гІар-татеи дика товш хургда цу чу.

Цхьабанъда музея экспозице лостам дІадахарашкахьа хинна Іац. Цун залашка шерра гойташ хургда ший мукъагІарча Ливе истори, цуи халкъо колониальни Іазапа духьал лоаттабаь турпала къовсам. Экскурсовода дувцарел совгІа хьувкхаргда къонача мехка вахарерча лоархІамегІча событеех дола йоазоши кинофильмаши. ЛерхІаш да юкъерча школай дешархошеи студенташтеи циклагІа лекцеш ешеи исторех урокаш телеи. Музейни комплексах къаман фестивалаши концерташи чакхдоаха, пьесаш увттаду культурни центр хургья. Музее хьаелларгья мехка эггара йоккхагІа йола библиотека. Кердаьнкха Ас-Сарай аль-Хамра хІанзарча техникаца Іалалашъеи музей вІаштІехьъянккхеи гІо дергда ООН специалисташа. Музейни комплекс хьаярга пачхаьалкхено дІадохийта дерригa ахча 25 миллион доллар совгІа хургда.

И. КУЗНЕЦОВ,
АПН соб. корр.

ИСКУССТВА НАХ

ТАЛАНТА КЪОНАЛ

Пхи шу хьалха Ленинграде И. Репина цIерагIа художественни искусствай институт чакх а яьккха Грозне цIавера Полонкоев Мурад. Юххьанца дენз цун балхаша искусство езарий теркам тIаэзар гонахьара вахар цо ший тайпара кIоарга зувш, цун творчески методаш тайп-тайпара хиларо. Наггахьа мара нийслуш хIама дац къонача художника балхаш юххьанца дენз музеяшта лаьрхIа ийдеш хилар. ХIаьта Мурада живописа, чеканках яь произведенеш цу шерре а ийцар республика культура министерства.

Сурташ дехкилга, чеканка елга цунна ше зIамига волча хана денз дезаденна хIама да. Цунна гонахьа хиннача нахах дукхабараштa цо леладечох берий ловзар хетар. Цхьабакъда кIаьнка да раьза вар цу гIулакха. «КIаьнк, наьха бIарг хьоасташ, цар дегашта тоам беш дола моллагIа а гIулакх дика да хьона. Нагахьа санна сурташ дехкара хьай аьттув боале, из говзал дIахо дегIакхувла хьажалахь», — оалар дас воIага. Цо кIаьнка ийдора тайп-тайпара бесаш дола къоаламаш, басараш. Цудухьа геттара раьза хилар из Мурад бархI класс чакхъяьккха ваьначул тIехьагIа Алма-Атерча художественни училище деша эттача.

Деша вагIаш яьккха ха зехьа йоаянзар зIамигача саго. Училище цо чакхйоаккхаш дипломни болх санна диллача сурто массане теркам тIаэзар. «ЦIе партизанаш» яхача цун йоккхача произведене Репина цIерагIча института наIараш хьайийллар цунна.

Аьлча харцахьа хургдац из санна йIаьхий традицеш йолча институте дешаш цо даькхача шерашка цунах изобразительни искусство ший вахара керттера гIулакх хержа вола художник хиннилга. Берригача педагогаша, институтерча новкъостaша белгалйоаккхар къахьегара боарам боацаш тIера, керда хIама довзара, из тахкара зIамига саг чIоагIа тIаккхувш хилар. Иштта цIаккха хадацар Мурада ше ваьча моттигацара — Нохч-ГIалгIайчен цара бувзамаш. Институте дешаш волаш а цул тIехьагIа а цо мел даь балхаш Нохч-ГIалгIайченна хетадаь дар.

Институт чакхйоаккхаш дипломни балха лаьрхIа «Лоамарой вахар» яха мозаиках яь йоккха панно кийчйир цо. Цу произведенех къонача художника хьалхара бокха толам хилар. Цун дипломни болх СССР художествай Академе Ленинградски музея ийцар, музея экспозицена из юкъебихьачул тIехьагIа цунга эзараш бола нах хьежар. Дукхачар белгалдоахар къонача художника панно профессиональни говзалца, кIоарга чулоацам болаш, лоамарой вахаре исторе хана йIоахала хинна хувцамаш хьахьокхаш, цар хIара дийнахьарча вахарах кхычарна тара доацача тайпара художнико дувцаш хилар.

Цкъарчоа хетадала тарлуш хIама да: ма аттеи шаьрей хиннаб-кх Полонкоев Мурад искусстве воалаваь никъ. Цхьабакъда из гаьнна иштта дац. Атта наькъаш вIалла а хилац искусстве. Толамга кхачара искусстве къахьегаш вола саг алхха талант йолаш хилар кхоачам бац, цу гIулакха таланта нийсса художник къахьегара тIера хилар а эш. Толамга кхачац ший берригa низ а дега йIовхал а ший балха дIалуш воацар.

Тамашийлла дукха я Полонкоева искусстве ший низ тохкаш йола жанраш, цунна хьашт дола темаш, цун теркам тIаозаш дола хIамаш. Цо дийхкад доккхий живописни сурташ, произведенеш хьакхеллай чеканке, болх баьб скульптураш хьаеш. Институт чакхъяьккхачул тIехьагIа цун де кхийна балхаш дагардича а кхоачам ба из бакъ хилар кхетадара. Царех къаьстта белгалъяккха лов «Вазаш тIа грекаша дийхка сурташ» яха графито язъяь произведени, вай заманхочун духовни сурт-сибат хьахьокхаш йола «Кхалсага сурт» яха фреска.

Дукхача наха бIаргадайра вай республикерча кинорежиссера Мамилов Суламбека СССР халкъа артистах Эсамбаев Махьмудах даьккха хиннa босбола телевизионни фильм. ХIаьта вай гIорваьнна волча мехкахочун халхара искусства чулоацам кIоаргагIа хьахьокхара Полонкоев Мурада лаьрххIа цу фильмана аьнна дахчах хьаяь йолча скульптураша дикка гIо даьлга бакъдергдоацар малав. Уж скульптураш массане а цхьатарра дика аьттув балар лаьрхIар. Цу тIа а, ала деагIа Мурада цу жанре духхьашха баь болх из болга.

Дукха ха йоаццаш из дилла ваьннав «Турищева — лоамарой болча хьоашалгIа» яха доккха живописни сурт. ВЛКСМ 60 шу дизара хетадаь дилла нв сурт дIаоттаде лаьрхIад хьалъеш латтача ГрозНИИ спортивни зале. ГIоръяьннача спортсменна духовни сурт-сибат хьахьокхача цу произведене хестабу къонала низ, наха юкъера эздий оамалаш.

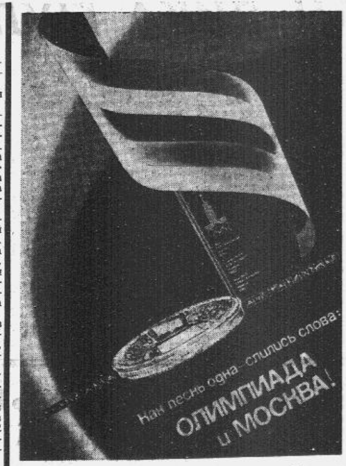
ХIанз Полонкоева цхьан ханна болх бу массехк произведени чакхйоаккхаш. Царех да вайнаьха вахарах, толашагIйолча традицеех дувцаш дола живописни сурт. Иштта традиционни а хинна дIаэттача «Къулбехье-79» яхача выставкана лаьрхIа цо кийчъеш латт «Хьалхара балха ди» яха жанрови произведени.

КхоалагIа шу да Полонкоев Мурад СССР художникий Союза членалла дIанийца. Къонача художника сий дара а из лархIара а тешал да из. Цун дукха произведенеш я академика П. Захарова цIерагIча изобразительни искусствай музея экспонатаашта юкъе. Царех да чеканке цо даь «Партизанаш», «Ахриев ГIапура портрет», «Академика П. Захарова портрет», «ИйIига портрет» яха балхаш.

Художника дика кхетабу искусства лаккаленашка кхачара хадданза ший идейно-политически боарам лакхбеш хила везилга. Укх шера из деша волавеннав КПСС Грозненски горкомерча марксизма-ленинизма сайрийнарча университете.

Мурад къона саг ва. Искусстве цун никъ дIаболабенна дукха ха яц. Дале а хIанзалца цунна карагIдаьнараша догдаха бокъо лу дIахо йодача хана коммунизм хьалъеш боахкача советски наха эстетически, художественни кхетам балара йоккха профессиональни говзал а кIоаргга идейни чулоацам а бола керда произведенеш цо хьахкхолларгхиларга.

С. БРОДСКИЙ,
искусствовед.

МОСКВА. Лужникашка Олимпиада-80 лампа лотаяла кIезнгагIа деноши юхе мел дус «спортивнегIа» ерзаш латт дуккхача советски издательствай продукци. Иштта «Плакат» яхача издательства укх шин шера арахийцай шовзткъа гаргга тайп-тайпара олимпийски изданеш.

Гаргарча шин шера укхаза арахецаргда олимпийски тематикагIа 150 совгIа плакаташ. Московски Олимпиадана хетадаь дикагIдола плакат арахецара йола дунен халкъашта юкъера конкурс дIахьайкаьй. ДикагIдолча балхий лауреатий цIераш йовзаш хургья шу чакхдоаллаш, хIаьта цар плакаташа хозъергья столица улицаши майдаши.

СУРТА ТIА: художника Л. Тарасовай плакат.

В. ЗУФАРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ГАЗЕТАШИ ЖУРНАЛАШИ ЯЗДАЬД

Дика чакхдаьлар «Октябрьнефть» НГДУ ОРС-е 1979-ча шера газеташтеи журналаштеи язлулга. Из гIулакх чакхдоаккхилга укхаза тIадиллад коммуниста М. Горчхановна.

Цо хьалхе а дика кийчо йир газеташтеи журналаштеи язлулга вIаштIехьдаккхара, цу гIулакха лоархIамах лаьца беседаш йир. Иштта цо а кепайоазув доаржадеча общественникаша а хIара сага гIо дир цунна дукхагIа накъадаргдола газет е журнал хьахаржара.

Дукха газеташ, журналаш яздаьд шофера В. Гричановске, экспедитора Ш. Шамсадова, кладовщика В. Новицке, кхычар.

Х. БЕРСАНУКАЕВ,
«Октябрьнефть» НГДУ ОРСа экспедитор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАРАЛЛОВИ РИФАЙ КЪАЙЛЕНАШКА

СССР АН Гаьнарча Малхбоалерча Iилман центра форда биологе Института Iилмахой кораллови комплексни экспедици биъ бетта наькъа а лийна Владивостоке юха кхаьчачул тIехьагIа материалашта обработка е йолаеннай.

Иттех фордех тIех а баьнна «Каллисто» яхача кемаца Iилмахоша тохкамаш даьд Австрале йистошка гIолла ши эзар километр совгIа йIаьха уллача йоккхача барьерни рифа уникальни кораллови системана.

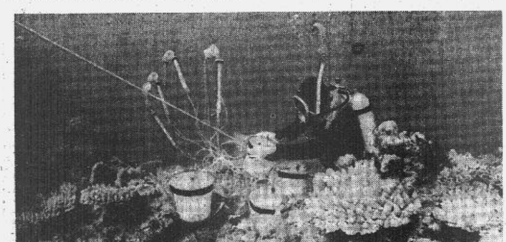
Кораллови гIайренашка хулача процессашта тохкамаш деча дакъа лоацаш хиннаб биологаш хинна ца Iеш геологаш, химикаш, математикаш...

Дукха миллионаш шераш хьалха хьахинна йола кораллови рифаш вай ханарча деношка хьакхачалца йолча хана лоадама хувцаеннаяц. Царна юхе дукха хул цар вахара промыслови чкъаьрашта-новкъостал деш йола кхачан вещесташи организмаши.

— Тхо гIерт, — аьлар ТАСС корреспондентага геолога-минералогически Iилмай доктора Краснов Евгене, — кораллови рифашта кIезиг-дукха тара яраш искусственни хьаяра проблема къоастае. Дунен дуккхача мехкашка хIанз долаш да шельфашкара форда боахамаш. Бакъда массе хана толаме болх беш дац уж: цу гIулакха эш хоадам боллаш йолча хин бассейна хоадам боллаш йола биохимически процессаш; бакъда керттера да — кораллай вахара чурча механизмашка чукхачар, рифай лоаттама ландшафтни закономерносташ йовзар да.

Экспедицеца дакъа лоацаш хиннараша бIаьзза совгIа форда кIал даьча тохкамаша торо хилийтай кораллай вахарах йола уникальни материал гулъе.

СУРТАШ ТIА: 1. Советски Iилмахой—Брисбенски университета биологически лабораторе хьаьший. Аьрдехьара аьттехьа: «Каллисто» яхача кема Iилма-тохкама экспедице начальник Преображенский Борис, лаборатope заведующи доктор Джон Брюсс, Гаьнарча Малхбоален Iилма центра форда биологе института фотосинтеза лабораторе заведующи Тилянов Эдуард.

2. Опыт еш латт кораллай метаболиз (веществай обмен)

Р. ДЕНИСОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

Армене курорташ

ТIеххьарча шерашка 700 гаргга минеральни хий дуудувла моттиг хьайиллий. Армене территоре тIа. Дарбан хишта юххе хьалъяь дукха санаторейш, салоIа цIеноги, туристски кемпингаш дуккхача наха йовзаш я. Республикерча унахцIено Iалашъеча моттигашка салаIа а шоай унахцIено тоае а шерра-шера 130 эзар совгIа саг воагIа вай мехка массе а миIингера.

Къаьстта дукха нах ухаш я Арзни, Джермуке, Дилижане яха минеральни хий духдувла моттигаш. Укхаза толамца дарба ду дегасосудашта, гаьга-ппоргашта хулача лазарашта, атерокардиосклероза, гипертонена. УнахцIено Iалашъеча моттигашка я вай ханара дарба дуи диагностически аппаратура.

Оттаяьй республика курорташ дегIаахара перспективни план. Курорташ хьалъяра а лелаяра а укх шера пачхьалкхено хьахийца ахча 225 миллион сома лоархIам болаш да. Цо дIалоац Армене ерригача бюджетах 20 процент. Гаргтарча шерашка укхаза хьалъергья берашца укхаза ухача даьшта-ноаношта дарба даран салаIаран йола комфортабельни санаторейш, иштта гостиницаши туристски базаши, цу даькъе Iай салаIара лаьрхIа лоамашна а. ДукхагIа хила тарлуш ба доазол дехьара туристаш. Курортни зонай центрашка шерлургья аэропорташ, дохкаш латт вай ханара автомобильни наькъаш, цу наькъашка гIолла сихха кхача йиш хургья Ереванера дукха ха йоаццаш а тIехьа кхача хала хиннача дарбан хиш духдувлача районашка.

Олег АРАКЕЛЯН,
АПН корреспондент.

Сакъердаме да школера вахар

ВорхI шу хьалха Грозерча № 25 йолча школе юкъедоаладир дешархошта къахьегама паспорташ увттаделга. Фуд из къахьегама паспорт яхар? Эггара хьалха цунах лаьца школа директора Маличко Иван Антоновича хезар Махачкале чакхйоаккхаш хиннача школай директорий семинаре.

Дешархочун къахьегама паспорта тIа цо школе мишта деш дIаяздаь ца Iеш иштта белгалду цо малагIа общественни декхараш кхоачашду. Цу гIулакхо айду дешархой хьинар, къахьегама паспорташ уж дийша баьлча а школе дусандаь шоаш школана диканца дагаухаргболаш чакхбовла гIертийт.

Дукха дика хIамаш карагIдувл цу школа дешархошта. Цар дикка дакъа лаьцар школе спортивни комплекс хьалъеча. ХIаьта аьхки йоккхагIйолча классашкара бераш болх беш хилар «Аргунский» совхозерча «Романтика» яхача къахьегама лагере. Болх дика барах совхозо сийлен грамоташ елар, баркалаш кхайкадир дешархошта.

Школе керттера гIулакх дика дешилга да. Укхаза берригa а пионераш дешарех кхувш ба. Пионераша шоай болх чакхбоах тайп-тайпарча маршрутех. БоккхагIболча пионерех дикагIбараш зIамагIча классашка вожатеш болаш ба.

Иштта 7 «Б» класса дешархой Хаматханова Лидаи Нальгиева ПаьтIамати 4 «Б» класса пионервожатеш ба. Уж каст-каста хул цу классе каст-каста чакхйоах цар сакъердаме беседаш, утренникаш. Цул совгIа, шаккхе а йиIиг автоинспекце къоначa доттагIий штаба балха юкъе дакъа лоацаш, школерча хора юкъейоагIаш я. ХIана уж кийчлуш ба ВЛКСМ 60 шу дизар дездеча дийнахьа школе хургдолча концертага. Кхычар санна цар дакъа лоац тиша аьшк, каьхат гулдеча.

Иштта тайп-тайпара общественни гIулакхаш шоашта хьатIалаьца царех дика лоархIалуш бола дешархой дукха ба школе.

М. ГАДАЕВ,
хьехархо.

ХЬАЛХАГIА ДАЬ ГIАЛАТАШ КХЫ МА ХУЛИЙТАЛДА

Ахкан-гуйран замалахьа вай республика колхозашкеи совхозашкеи балхаш деш хул вай республикера санна, иштта мехка кхыча административни территорешкара а дукха студенташи дешархойи. Цудухьа къахьегамиы быти вIаштIехьъяьккхара дешаш къестадарца цхьана ерригача лагерашка тешшаме кхоачашде еза санитарно-гигиенически нормаши правилаши.

Лагераша болх беш мел йоаккхача хана дикача санитарни хьал тIа лоаттае еза санитарно-бытовой объекташ, пищеблокаш, столовеш, къахьегаран салаIаран эша хьалаш вIаштIехьдаха деза. Къаьстта уйла тIаяхийта еза кхачанна.

«Консервплодоовощ» яхача объединене цхьадолча боахамашта карагIдаьннад гIирсаш хьалдареи тоадареи балхаш шоай ханнахьа вIаштIехьдаха а нах тIаэцара лагераш дика кийчъе а. Цу объединенена чуйоагIача «Родина» яхача (директор П. М. Крутов), «Орджоникидзевский» (директор М. А. Далаков), «Ассиновский» (директор В. В. Цыбулькин) совхозаша хьалдаьд чуIе стационарни цIенош, типови пищеблокаш, лувчеи кулгаш дулеи моттигаш, гаьнаши знзаши дIадегIад, территори тоаяьй. Укхаза мел дола хIама дика салоIаргдолаши сапаргIатдоаккхаргдолаши да, хIаьта долче, овсаре къахьегаргдолаш кийчдаь да. Нах тIаэцара во кийчо яьяц Грозненски района «Аргунский» совхозо (директор Б. У. Барканхоев), Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхозо (председатель А. И. Кириллов).

Цхьабакъда «Консервплодоовощ», «Плодопром», «Чеченингушвино» яхача объединенешта чуйоагIача колхозийи совхозийи цхьаболча кулгалхоша шоай гIулакх бехктокхам ца хеташ леладарах доккхий кхоачамбоацараш нийсденнад студенташеи дешархошеи ахканара балхаш деча. Масала, «Консервплодоовощ» яхача объединена чуйоагIача «Предгорный» совхозо (директор Х. Г. Абдулаев), 1978 шера сезоне боарамал совгIа тIаийцар Мурманскера баькха студенташ, цудухьа царех цхьа дакъа кийчдаь даланза, топпара ий а долаш долча чаьтараштa кIал Iоховшабир, цхьадола чаьтараш ладар чуухаш, гонахьара моттиг тоаянза дар. ХIаьта из бахьан долаш цхьабола кулгалхой бехктокхаме а эзаб.

Студенташ тIаэцара шоай ханнахьа кийчъянза хиннай «Московский» (директор П. М. Ильин), «Заря» (директор А. Х. Хаджимурадова), Ачхой-Мартановски района «Овощевод» совхозий лагераш а.

Дуккхача лагерашка чIоагIа телхадаьд санитарни хьалаш, хIаьта из бахьан долаш, даха а доагIаш, боахамий кулгалхоех наьха санна бехкаш даьхад дешархоша, студенташа, цар даьша-ноаноша.

«Консервплодоовощ» яхача объединенена чуйоагIача «Солнечный» совхозе (директор З. Д. Амаева) хьаухаш дIайха хий доацаш дукха ха яьккхай, болх беш хиннаяц электрокипятильник, пхьегIаш йила хий дIауха канализаци, цудухьа Iоухача хийво деррига хий бIехдеш хиннад, холодильни установкаша болх ца беш ханаш яьхай, нувхаш шоай ханнахьа дIакхихьаяц. Санитарни службо цкъа санна, дуккхазза а нов. Амаевайна хьалхашка увттадаьд «Солнечный» лагера пищеблок вочa санитарно-технически хьал тIа хиларах дола дош, цхьабакъда дергда яьхе мара цу хьакъехьа деш цхьаккха хIама дацар совхоза директора, цудухьа цунна дуккхазза гIод а дийттад.

ЧIоагIа кхераме хьал нийсденнадар «Плодопром» яхача треста чуйоагIача Мичурина цIерагIча совхозе. Санитарни службаца дага ца а боалаш ПТУ-ра 350 дешархо воалаваьвар совхозе, хIаьта хIама дуаш 50 сага мара моттиг йоацача совхоза столове хиннаб уж. Из бахьан долаш кхерамеча хьал тIа эттa хиннай пищеблокера санитарно - противоэпидемически режим. Республикански санэпидстанце административни бехк баьб совхоза директора, санслужбо хьадехарах «Плодопром» тресто доагIаш дола приказ техад кхоачамбоацараш дIадахара.

Кхоачамбоацараш гучадьхад кхыча лагерашкара а. Санитарни хьалашка диллача метаргIйоацача помещенешка хиннай пищеблокаш, юкъ-юкъе хий доацаш моттигаш хиннай, хIама даа пхьегIаш теаяц, уж йилара бокъонаш телхаяьй, ца доагIача гIулакхашта пайда эцаш лелаяьй оборудовани, пищеблоке болх бе уттабаьб хьалхагIе а лораш хьежа чакхбаланзеи лабораторни тохкам банзеи бола студенташ (Грозненски района «Заря» совхоз — директор А. Х. Хаджимурадов, «Новосельский» совхоз — директор нов. Мукаев, 1 Мая цIерагIа колхоз — председатель И. П. Травин, Наурски районера «Красное знамя» яха колхоз — председатель А. И. Полидко).

Санслужбо ший гIулакхаш чакхдахар бахьан долаш кхоачамбоацараш дIадаьхад. Къахьегама лагераша сезоне болх беча юкъагIа гучадаьха кхоачамбоацараш бахьан долаш бехктокхаме эзав кулгалдеча гIулакхаш тIара шовзткъе итт совгIа саг.

В. ПЛИСС,
НГIАССР керттера пачхьалкхен санитарни лор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 октябрь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Дега йIовхопа старташ». 9.40 — «Ревкома председатель» яха телевизионни художественни фильм. 11.15 — «П. Захарова иллеш». 14.30 — «СибперегIен Гаьнарча Малхбоален гIолла». Кинопрограмма. 15.20 — «Московски Кремля архитектура». 15.50 — «Спортивни класс». 16.35 — ДIалокх П. И. Чайковске цIерагIча VI дунен халкъашта юкъерча конкурса доакъошхочо пианисто А. Писторнусо (ГДР). 17.00 — «Вай беш». 17.30 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта!». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Вай — къона болхлой класс». ВЛКСМ 60 шу дизара хетадаь И. Лихачева цIерагIа заводера къахьегама цIей. 19.05 — «Цхьана — барттайна десал» яха музыкальни программа. 19.40 — КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш — вахаре! 19.55 — «Мишта чIоагIлора болат» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма «Тахкар» яха шоллагIа сери. 21.00 — «Ха». 21.30 — Андрей Вознесенский. Поэзех йола диалог. Чакхъяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.40 — Берашта лаьрхIа мульт. фильм. 16.55 — «Ваха йисача ханна» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма шоллагIа сери. 18.05 — Iилман-популярни фильм. 18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.55 — «Дунен хьалкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала). 19.10 — Киножурнал. 19.20 — Шалински района партийни организацей отчетийн хоржамайн итогаш еш (нохчий меттала). 19.30 — СССР баскетболах йола чемпионат. Кхалнах. «Спартак» (Московски область) — «Буревестник» (Ленинград). Ленинградера передача. 20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» 20.30 — «Музыкальни киоск». 21.00 — «Музеешкеи выставкай залашкеи гIолла». 21.30 — «ХьатIадоагIа ди» яха художественни фильм.

18 октябрь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал». 9.40 — «Мишта чIоагIлора болат» яхача дукхасерийни телевизионни художественни фильме хьалхара сери. «Кхоалар». 10.45 — «Киноникъбара клуб». 14.30 — «ДоттагIаен оагIонаш» яха телевизионни документальни фильм. 15.30 — «Литературни дешараш». А. Грин — «Алые паруса». 16.15 — «Бокъонах йола беседа». 16.45 — «СССР халкъий халеши халхараши». 17.15 — «Московски комсомола гIулакхаш». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Сакъердаме моткаш». 18.30 — «Iилман вахар». 19.00 — Футболах йола Европейски чемпионий кубок. «Динамо» (Киев) — «Мальме» (Швеци). Харьковера трансляци. 21.00 — «Ха». 21.30 «Торпедо» (Москва) — Штутгарт (ФРГ). «Торпедо» стадионера передача. Чакхъяьлча кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.55 — «Тхо—экипаж» яха Iилман-популярни фильм. 17.15 — «Ваха йисача ханна» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. КхоалагIа сери. 18.20 — Керда обрядаш — вахаре. «Тохкамо толамга вуг» (нохчий меттала). 18.30 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — «Ялатий главком» яха документальни фильм. 19.10 — «КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш — вахаре!» «Свеклаш лелаераш экзамен луш ба». 19.25 — Эффективностая лакхарча дикалая тIехьа. «Грозненски швейно-производствени объединени» (гIалгIай меттала). 19.45 — «Къонал» яха студи». 20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш». 20.30 — Д. Шостакович — художник а гражданин а!». 21.30 — «Сережа» яха художествини фильм.

РАДИО

17 октябрь.

6.30 — Юртара Iуйре. (эрсий меттала). 6.50 — «Коммунисташ хьалха латт» (эрсий меттала). 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.32 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — АргIанарча политденга (эрсий меттала). 9.15 — «Лектореш цIагIа». Шалински районера передача (нохчий меттала). 9.30 — «Къона заманхо» яха радиовыпуск гIалгIай меттала). 17.00 — Парторганизацешка отчеташи хоржамаши. «Бехктокхамеи гIулакхацеи» (нохчий меттала). 17.30 — «Юрта боахаме хьалха латтачарна». Концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — «Сайрийнара Грозный» гIалгIай меттала). 18.30 — Ашараш (гIалгIай меттала).

18 октябрь.

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.32 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Боккхийчарна берий хьакъехьа» яха беседа (эрсий меттала). 8.50 — Хьалхе лелаеча водителa Р. Хагаена хетадаь музыкальни радиомоаршал нохчий меттала). 9.15 — «Партийни вахарера ленински нормаш». Беседа. (гIалгIай меттала). 9.30 — «ЦхьоагIо йолча дезале». Радиовыпуск (эрсий меттала). 9.50 — Ашараш (эрсий меттала). 16.00 — РадиоладувгIархой заявкех дола концерт (эрсий меттала). 16.30 — Экономически знаней болхлой факультет (эрсий меттала). 16.45 — «Грозненски района баьцадаараш кхедераш болча» яха репортаж (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоамаш

Тахан республике гIоллеи Грозней кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 17—22, Грозне 19—21 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка догIа а делхаш, дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 0—5, дийнахьа 14—19 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела—3-42-28; письмой отдела—3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности—3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем—3-74-68; бухгалтерии—2-54-30; корректорской—2-89-88.

СФ05301. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Малковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7331.